

NHL Hogeschool

Opleiding tot leraar Basisonderwijs

Uitgebreide opleidingsbeoordeling

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande bachelor opleiding tot leraar Basisonderwijs van NHL Hogeschool. De beoordeling is uitgevoerd door een visitatiepanel dat door NQA in opdracht van NHL Hogeschool is samengesteld. Het panel is in overleg met de opleiding samengesteld en is voorafgaand aan de visitatie goedgekeurd door de NVAO. Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Het is opgesteld conform het *Beoordelingskader voor de uitgebreide opleidingsbeoordeling* van de NVAO (22 november 2011) en het *NQA Protocol 2014 voor de uitgebreide opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 23 en 24 september 2014.

Het visitatiepanel bestond uit:

Mevrouw drs. B.T.M. van Waesberghe (voorzitter, domeindeskundige)

Mevrouw G.J.A. Mathieu (domeindeskundige)

Mevrouw drs. I. van der Woude (domeindeskundige)

De heer C. van Driberge (studentlid)

Mevrouw C.M.F. Bomhof, auditor van NQA, trad op als secretaris van het panel.

Bij de aanvraag werd door de instelling een kritische reflectie aangeboden die naar vorm en inhoud voldeed aan de eisen van het desbetreffende beoordelingskader van de NVAO en aan de eisen van het *NQA Protocol 2014*.

Het panel heeft de kritische reflectie bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht. De kritische reflectie en alle overige (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie hebben het visitatiepanel in staat gesteld om tot een weloverwogen oordeel te komen.

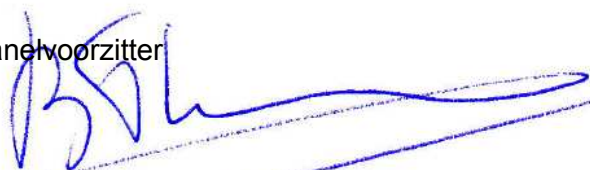
Zoals gevraagd in de brief van de NVAO (met kenmerk NVAO/20131990/AH) is in deze rapportage expliciet aandacht besteed aan de focuspunten. De NVAO gebruikt de bevindingen van het panel ten aanzien van de focuspunten voor de systeembrede analyse na afloop van de visitaties bij de lerarenopleidingen.

Hoofdstuk 1 bevat de basisgegevens van de opleiding. Vervolgens is in hoofdstuk 2 de beoordeling van het panel per standaard beschreven. Gevolgd door hoofdstuk 3 waarin het eindoordeel voor de opleiding volgt. In hoofdstuk 4 zijn aanbevelingen ten aanzien van de opleidingsbeoordeling uitgewerkt.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 26 november 2014

Panelvoorzitter

B.T.M. van Waesberghe

Panelsecretaris

C.M.F. Bomhof

Samenvatting

Het visitatiepanel beoordeelt de hbo-bachelor opleiding Leraar Basisonderwijs aan de NHL (verder Pabo NHL) als **voldoende**.

Beoogde eindkwalificaties

De opleiding Pabo NHL leidt studenten op tot startbewaarde leraren in het Basisonderwijs. Daarbij hanteert de opleiding de landelijk vastgestelde SBL competenties als eindkwalificaties. Daarnaast moeten de studenten beschikken over de veertien kennisbases zoals die landelijk zijn vastgesteld in 2012. Er zijn twee uitstroomprofielen: het jonge kind (groep 1-4), het oudere kind (groep 5-8). Daarnaast is er de mogelijkheid om zich te specialiseren in het praktijkonderwijs. Het panel heeft de eindkwalificaties en de onderverdeling in indicatoren bestudeerd in relatie tot de Dublin descriptoren. Het panel stelt vast dat de eindkwalificaties voldoen aan het hbo-bachelorniveau. De opleiding betreft actief het werkveld bij de inkleuring van het eindprofiel. Die inkleuring betekent dat studenten worden voorbereid om te werken in een krimpregio en onder meer leren om te gaan met diversiteit. De NHL Pabo werkt verder nauw samen met de lectoraten Taalgebruik en Leren, Frysk en Meartaligens (samen met Stenden Hogeschool) en het werkveld aan onderzoeksprojecten gericht op regionale vraagstukken.

De werkgelegenheid voor startende basisschool docenten is in deze regio beperkt. De opleiding biedt studenten de mogelijkheid elders in Nederland praktijkervaring te laten op doen, maar kan daarin stimulerender optreden, vindt het panel. Ook zou de opleiding meer aan internationalisering kunnen doen.

Het panel waardeert de kwaliteit van de beoogde eindkwalificaties (standaard 1) als **voldoende**.

Onderwijsprogramma

De opleiding heeft haar onderwijsprogramma sterk praktijkgericht ingericht. Een belangrijk deel van het programma bestaat uit stageprojecten (30 procent van de studietijd). Het zou de beroepsgerichtheid van de opleiding ten goede komen, als ook docenten van de Pabo NHL hun praktijkervaring verstevigen. De opleiding heeft daarvoor initiatieven genomen.

De oriëntatie op onderzoek kan sterker vindt de opleiding-zelf. Het panel onderschrijft die conclusie. De opleiding geeft aan daarbij vooral te willen insteken op het opleiden van afgestudeerden met een onderzoekend vermogen. De opleiding heeft het begrip 'onderzoekend vermogen' in de ogen van het panel niet helder gedefinieerd in kenmerken en vaardigheden. Dit begrip blijft in de ogen van het panel dan ook een abstract karakter houden.

Tot slot heeft het panel gekeken naar de implementatie van de kennisbases. Het panel vindt deze adequaat vormgegeven en stevig verankerd in het lesprogramma.

De *oriëntatie van het onderwijsprogramma* (standaard 2) waardeert het panel als **voldoende**.

Het onderwijsprogramma is opgebouwd uit vier leerlijnen: een integrale themaleerlijn, een flankerende op kennis gerichte leerlijn een metalijn, waarin reflectie plaats vindt en een aparte beoordelingslijn. De eindkwalificaties zijn onderverdeeld in 125 indicatoren, die oplopen in complexiteit. Per onderwijseenheid staat in de themalijn beschreven aan welke competentie-indicatoren studenten werken en hoe deze getoetst worden. De thema's behandelen beroepsgeoriënteerde vraagstukken als communiceren met kinderen en omgaan met verschillen. De vakken in de flankerende leerlijn bieden de daarvoor benodigde kennis aan. Studenten geven aan goed hun weg te kunnen vinden in het onderwijsprogramma. Het panel vindt de relatie tussen themalijn, flankerende lijn en metalijn adequaat vormgegeven. Dit leidt tot een samenhangend aanbod van leerstof en praktijkervaringen met een goede aansluiting op bij de beoogde eindkwalificaties. Het panel beoordeelt *de inhoud van het onderwijsprogramma* (standaard 3) **goed**.

Het panel stelt vast dat de opleiding een herkenbare eigen visie heeft geformuleerd op leren en opleiden. In die visie staan begrippen centraal als een onderzoekende en kritische houding, leren samen werken, en mogelijkheden om zelf de ontwikkeling vorm te geven. Het panel vindt deze visie in het programma en de diverse werkvormen goed uitgewerkt. Verder heeft het panel met genoegen kennis genomen van de vernieuwing van het verkorte traject 'op Maat en Afstand' (M&A-traject), waarin de opleiding blended learning methodes inzet. Het panel vindt dit traject goed vormgegeven.

De *vormgeving van het programma* (standaard 4) beoordeelt het panel als **goed**.

Het panel stelt vast dat de opleiding veel aandacht besteedt aan de instroom van studenten, bijvoorbeeld in de uitgebreide intake voor het M&A-traject, een instroomprogramma voor mbo'ers, de summercourse en het deficiëntieprogramma. Voor excellente studenten is er de mogelijkheid om hun competenties te verbreden door het excellentieprogramma van de NHL te volgen. De *instroom van studenten* (standaard 5) beoordeelt het panel als **goed**.

Het programma is vol gepland, met thema's en andere vakken. Studenten hebben wel de mogelijkheid om zelf het tempo aan te passen door assessments zelf te plannen. Studenten met een beperking krijgen ondersteuning van een daartoe specifiek opgeleide adaptatieve tutor. De opleiding bewaakt de studeerbaarheid door ronde-tafelgesprekken met studenten te organiseren en waar nodig het programma aan te passen. Langstudeerders krijgen een eigen begeleider die hen motiveert om de studie af te ronden. Deze aanpak leidt tot resultaat. Het panel acht de studeerbaarheid van het programma (standaard 6) **goed**.

De opleiding voldoet aan de wettelijke eisen wat betreft duur en omvang van het programma. Het panel acht de duur van het programma (standaard 7) **voldoende**.

Personeel

Sinds 2013 kent de opleiding een eigen personeelsbeleid met aandacht voor de kwaliteit, de scholing en de aanname van medewerkers. Er vinden jaarlijks plannings- en beoordelingsgesprekken plaats, onder meer gericht op deskundigheidsbevordering en taakverdeling. Het panel ziet ruimte voor versterking van het personeelsbeleid door het ontwikkelen van een expliciete visie op de rol van lerarenopleider. Het panel acht het *personeelsbeleid* **voldoende** vormgegeven (standaard 8).

Het panel vindt de kwaliteit van het personeel adequaat en passend bij de opleiding. Het panel komt tot die conclusie op basis van de curricula vitae van docenten. De overgrote meerderheid van de docenten beschikt over een masteropleiding. De opleiding investeert in de scholing van individuele docenten en in de kwaliteit van het team als geheel. Docenten van de Pabo krijgen de mogelijkheid om stage te lopen in de praktijk. De kwaliteit van vakdidactici is op orde. Werkveldcontactpersonen, betrokken bij het leren op de stagescholen, ontvangen scholing van de Pabo en worden regelmatig bijgeschoold. De *kwaliteit van het personeel* (standaard 9) beoordeelt het panel dan ook als **voldoende**.

Het panel constateert dat de werkdruk een aantal jaren erg hoog is geweest en pas recent is verbeterd. Er zijn meer docenten aangetrokken. De opleiding besteedt verder aandacht aan werkdruk door slimmer te werken en student-assistenten in te schakelen. De docent-student ratio bedraagt in 2014-2015 1;24. De kwantiteit van het personeel (standaard 10) is **voldoende**.

Voorzieningen

De materiële voorzieningen van de Pabo zijn goed op orde. De werkplekken zijn op adequaat. De Pabo heeft een eigen 'gang' in het NHL-gebouw. Studenten weten de docenten goed te vinden. Pluspunt is dat de opleiding gebruik kan maken van de verschillende voorzieningen van de NHL zoals een theaterzaal, een danszaal en technische ruimtes.

Het panel beoordeelt de kwaliteit van de *materiële voorzieningen* (standaard 11) als **goed**.

De opleiding besteedt veel aandacht aan de studiebegeleiding. De studiebegeleiding is in handen van zogenaamde tutores, docenten die studenten begeleiden in de professionele ontwikkeling en de persoonlijke ontwikkeling. De Pabo heeft de laatste jaren fors geïnvesteerd in de kwaliteit van het tutoraat en dat is zichtbaar, vindt het panel. Studenten zijn tevreden over de laagdrempelige contacten met docenten. Zij vinden de contacten met tutores waardevol. De informatievoorziening is adequaat. De *studiebegeleiding* van de opleiding is dan ook **goed** (standaard 12).

Kwaliteitszorg

De laatste twee jaar is de kwaliteitszorg sterk geïntensiveerd. De Pabo heeft sinds 2013 een eigen kwaliteitszorgsysteem, die onder te verdelen is in plan-do-check-act fases. In de planfase kunnen de streefnormen verder worden onderbouwd, stelt het panel vast. Nu sluit de opleiding aan op de streefnormen van de NHL Hogeschool. De evaluatie-instrumenten (rondetafelgesprekken, enquêtes enzovoorts) zijn adequaat vormgegeven. Het panel vindt de evaluatie van de resultaten (standaard 13) **voldoende**.

Het panel is positief over de aandacht die het management van de opleiding besteedt aan kwaliteitszorg. Dat blijkt uit de documentatie en uit de gesprekken met studenten. Het kwaliteitsdenken is dan ook sterk in ontwikkeling, maar nog niet volgroeid, zo stelt het panel vast. Het panel heeft geen systematische evaluatie van de verbetermaatregelen aangetroffen. Het niveau van de *verbetermaatregelen* (standaard 14) vindt het panel **voldoende**.

De opleiding heeft intensieve contacten met het werkveld, die leiden tot aanpassingen in het onderwijsprogramma (zoals het werken met een handelingsplan). Ook andere betrokkenen zoals studenten, alumni en docenten worden bij de kwaliteitszorg betrokken. Daarnaast gaat de opleiding actief op zoek naar andere contacten in het werkveld (schoolbesturen en gemeentebesturen) om de inhoud van het onderwijsprogramma af te stemmen op regionale ontwikkelingen. De *betrokkenheid bij de kwaliteitszorg* (standaard 15) waardeert het panel dan ook met een **goed**.

Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Het systeem van toetsing is de laatste twee jaar sterk verbeterd en op een voldoende kwaliteitsniveau gekomen. Er is nog ruimte voor verbetering, bijvoorbeeld door toetsmatrijzen verder te ontwikkelen en cijfers beter te onderbouwen. De eindwerkstukken zijn met hier en daar wat kanttekeningen alle voldoende bevonden. De kanttekeningen betroffen met name de onderwerpkeuze, de methode van onderzoek en de verslaglegging. Betere begeleiding zou de prestaties van studenten kunnen verbeteren. De portfolio's van de LiO stages die het panel heeft gezien, zijn op niveau. Het panel constateert dan ook dat de opleiding er in slaagt om startbekwame docenten af te leveren. Het panel vindt de toetsing en het niveau van de gerealiseerde eindkwalificaties (standaard 16) **voldoende**.

Inhoudsopgave

1	Basisgegevens van de opleiding	11
2	Beoordeling	13
	Beoogde eindkwalificaties	13
	Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties	13
	Programma	16
	Standaard 2 Oriëntatie van het programma	16
	Standaard 3 Inhoud van het programma	18
	Standaard 4 Vormgeving van het programma	20
	Standaard 5 Instroom	22
	Standaard 6 Studeerbaarheid	24
	Standaard 7 Duur	25
	Personeel	26
	Standaard 8 Personeelsbeleid	26
	Standaard 9 Kwaliteit van het personeel	27
	Standaard 10 Kwantiteit van het personeel	29
	Voorzieningen	30
	Standaard 11 Materiële voorzieningen	30
	Kwaliteitszorg	32
	Standaard 13 Evaluatie resultaten	32
	Standaard 14 Verbetermaatregelen	34
	Standaard 15 Betrokkenheid bij kwaliteitszorg	35
	Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	37
	Standaard 16 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	37
3	Eindoordeel over de opleiding	43
4	Aanbevelingen	45
5	Bijlagen	47

1 Basisgegevens van de opleiding

Administratieve gegevens van de opleiding

<i>Naam opleiding in CROHO</i>	Opleiding tot Leraar Basisonderwijs
<i>Registratienummer opleiding in CROHO</i>	34808
<i>Oriëntatie en niveau</i>	Bachelor HBO
<i>Aantal studiepunten</i>	240 EC
<i>Afstudeerrichting(en)</i>	Geen
<i>Variant(en)</i>	Voltijd
<i>Locatie(s)</i>	Leeuwarden
<i>Jaar vorige visitatie en datum besluit NVAO</i>	Vorige visitatie: juni 2008 Besluit NVAO: december 2008
<i>Code of conduct</i>	Getekend

*) Associate Degree, indien van toepassing

Administratieve gegevens van de instelling

<i>Naam instelling</i>	NHL Hogeschool
<i>Status instelling</i>	Bekostigd

Kwantitatieve gegevens over de opleiding

Tabel 1: Uitval uit het eerste jaar

Cohort	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Uitval	38%	45%	38%	40%	56%	41%

Tabel 2: Uitval uit de bachelor

Cohort	2006	2007	2008	2009
Uitval	28%	17%	23%	35%

Tabel 3: Rendement

Cohort	2006	2007	2008
Rendement	51%	72%	51%

Tabel 4: Docentkwaliteit

Graad	MA	PhD
Percentage	79%	4%

Tabel 5: Student-docentratio

Ratio	24:1
-------	------

Tabel 6: Contacturen

Studiejaar	1	2	3	4
Contacturen	13	8	9	4

Toelichting bij tabel 6

Het aantal contacturen is berekend door het totaal aantal contacturen per jaar te delen door 42 onderwijsweken (incl. toetsweken, stageweken etc.). Het aantal contacturen geeft een vertekend beeld van de studiebelasting van studenten, omdat de Pabo-student vanaf het eerste studiejaar stage activiteiten onderneemt. Om die reden is onderstaand weergegeven hoe groot de studiebelasting van deze stage activiteiten is.

Studiejaar	1	2	3	4
Stage-uren	9	11	14	22

2 Beoordeling

Het visitatiepanel beschrijft hieronder per standaard van het NVAO beoordelingskader de bevindingen, overwegingen en conclusies. Het eindoordeel over de opleiding volgt in hoofdstuk 3, de aanbevelingen in hoofdstuk 4.

Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

De opleiding tot Leraar Basisonderwijs aan de NHL leidt studenten op tot bachelor of education. De eindkwalificaties bestaan uit de landelijk vastgestelde SBL-competenties. Verder moeten de studenten beschikken over de kennisbases, zoals die landelijk zijn vastgesteld in 2012.

De SBL-competenties zijn vastgelegd in de wet Beroepen in Onderwijs (BiO) en zijn onderverdeeld in zeven competentievelen:

1. interpersoonlijk competent
2. pedagogisch competent
3. vakinhoudelijk en didactisch competent
4. organisatorisch competent
5. competent in samenwerken met collega's
6. competent in samenwerken met de omgeving
7. competent in reflectie en ontwikkeling.

Deze zeven competenties zijn uitgewerkt in 51 SBL-indicatoren. De opleiding heeft deze competenties verder uitgewerkt in 125 indicatoren verdeeld op verschillend niveau van beroepsmatig gedrag. De opleiding maakt onderscheid tussen:

a-indicatoren Opleidingsbekwaam (propedeusefase)

b-indicatoren Basisbekwaam

c-indicatoren Werkplekbekwaam

d-indicatoren Startbekwaam (eindfase)

Bij de afronding van de opleiding moeten de studenten voldoen aan de d-indicatoren. In een eindkwalificatiematrix heeft de opleiding de relatie tussen d-indicatoren, SBL-competenties en Dublin Descriptoren vastgelegd.

Er zijn drie uitstroomprofielen, die allen voldoen aan de d-indicatoren. Studenten kunnen kiezen tussen het jonge kind (groep 1 t/m 4), het oudere kind (groep 5 t/m 8) en sinds 2012-2013 specialiseren in praktijkonderwijs.

Het panel heeft de relatie tussen d-indicatoren, SBL-competenties en Dublin Descriptoren bestudeerd en concludeert dat de eindkwalificaties van de opleiding voldoen aan hetgeen landelijk is vastgesteld. Ook constateert het panel dat de eindkwalificaties voldoen aan de Dublin Descriptoren.

Aan het einde van het studiejaar 2012-2013 zijn landelijke kennisbases geformuleerd. Deze kennisbases beschrijven de parate kennis en vaardigheden waarover startbekwame leraren in het basisonderwijs moeten beschikken. Het gaat in totaal om 14 kennisbases op de onderdelen rekenen en wiskunde, Nederlands, generiek, aardrijkskunde, geschiedenis, geestelijke stromingen, natuur en techniek, Engels, handschrift, bewegingsonderwijs, dans en drama, muziek, beeldend onderwijs en Fries.

Kennisbases voor rekenen en wiskunde en Nederlands worden vanaf studiejaar 2013-2014 landelijk getest in het derde studiejaar. De opleiding heeft in de studiejaren 2012-2013 en 2013-2014 de 14 kennisbases in onderwijs en toetsing geïntegreerd (zie ook standaard 3 en 4).

In de Kritische Reflectie zegt de NHL Pabo innovatieve, maatschappelijk betrokken professionals te willen opleiden die:

- oog hebben voor en gebruik maken van diversiteit en de ontwikkeling van ieders talenten);
- vertrouwen hebben in zichzelf en daardoor openlijk durven te twijfelen (zichzelf vragen durven te stellen);
- over voldoende vakinhoud en (leerkracht)vaardigheden beschikken;
- over innovatiekracht beschikken en volgens plan zelf kunnen bijdragen aan de verbetering van de onderwijspraktijk.

Volgens de Kritische Reflectie volgt de opleiding de landelijke en regionale ontwikkelingen en implementeert deze in het onderwijsprogramma. Jaarlijks houdt de opleiding een groep indicatoren tegen het licht en beziet of deze voor aanscherpingen in aanmerking komen. Ook bespreekt de opleiding ieder jaar de indicatoren met werkveldassessoren en – contactpersonen om de indicatoren up to date te houden.

Het panel constateert dat de opleiding de vinger aan de pols houdt bij de ontwikkelingen in het werkveld en open staat voor suggesties om het onderwijsprogramma en daarmee het profiel van de startbekwame docent basisonderwijs daarop aan te sluiten.

De regio Friesland kampt met krimp in bevolkingsaantal. Deze krimp heeft gevolgen voor het onderwijs en de leerkrachten in het onderwijs. De NHL Pabo heeft deze problematiek als aandachtspunt in haar opleiding gekozen en werkt daarin samen met de Pabo aan Stenden Hogeschool.

De oriëntatie op wetenschappelijk gefundeerd praktijkonderzoek groeit. De NHL Pabo werkt nauw samen met de lectoraten Taalgebruik en Leren, Frysk en Meartaligens (Stenden en de NHL) en het werkveld aan onderzoeksprojecten gericht op regionale vraagstukken, zoals:

- het RAAKproject Opbrengstgericht werken in een ontwikkelingsgerichte context;
- het project Onderwijs 21, waarin leerkrachten worden geschoold in praktijkonderzoek;
- my Schools Network; een digitaal platform voor leerlingen, studenten en docenten in het (basis) onderwijs.

Daarnaast participeert de NHL Pabo samen met Stenden, de Hanzehogeschool en de RUG in de Academische Opleiding Leraar Basisonderwijs (AOLB).

Het project my Schools Network is tevens gericht op de internationalisering van de opleiding. Internationalisering heeft vertraging opgelopen, volgens de opleiding. De opleiding heeft in 2014 een plan opgesteld om de internationaliseringsactiviteiten te versterken. Er vindt uitwisseling plaats met internationale partners als de Artevelde Hogeschool Gent, University Zeeland (Denemarken) en Queen Maud's college in Noorwegen. Vanuit deze internationale partners vindt er ook informeel feedback plaats op de doelstellingen van de opleiding. Buitenlandse excursies en stages in het buitenland worden gestimuleerd. Studenten maken daar nog beperkt gebruik van. De meeste studenten oriënteren hun stage voornamelijk in de noordelijke regio. Stages in de randstad zijn minder gebruikelijk.

Het panel heeft op basis van gesprekken en documentatie kunnen vaststellen dat deze specifieke aandacht voor regionale vraagstukken is doorvertaald in het onderwijsprogramma, de onderzoeksprojecten en het profiel van de afstuderende student. Daarnaast heeft het panel geconstateerd dat de werkgelegenheid voor startbekwame docenten in de regio beperkt is. Een aantal studenten gaat na hun afstuderen in andere delen van het land aan de slag.

Overwegingen en conclusie

Het panel stelt vast dat de opleiding de zeven landelijk afgesproken SBL-competenties adequaat heeft vertaald in vier niveaus en 125 indicatoren. De relatie met de Dublin descriptors is helder vastgelegd. Het panel vindt tevens dat de opleiding in de formulering van de indicatoren en de inkleuring van het eindprofiel het werkveld betreft en goed luistert naar wat met name in de regio van startbekwame docenten verwacht wordt. Tegelijkertijd ziet het panel dat de werkgelegenheid in de regio beperkt is en dat enkele afgestudeerden van de NHL pabo hun werkkring elders zoeken, in de rest van het land of daarbuiten. De opleiding biedt daarvoor de mogelijkheden, maar zou daarin wel stimulerender kunnen optreden. De opleiding geeft zelf aan dat bijvoorbeeld internationalisering nog aandacht behoeft.

Tot slot concludeert het panel dat de aansluiting met wetenschappelijke eisen, gericht op het doen van praktijkonderzoek groeit, dankzij de samenwerking met de lectoraten. Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Programma

Standaard 2 Oriëntatie van het programma

De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk.

Bevindingen

Intensieve contacten met de beroepspraktijk

De opleiding werkt sterk praktijkgericht zo blijkt uit het onderwijsprogramma. Het werken aan thema's staat centraal in het curriculum. Thema's zijn opdrachten waarin studenten hun competenties ontwikkelen, aan de hand van onderwerpen die ontleend zijn aan concrete vraagstukken in de beroepspraktijk.

Een belangrijk deel van de competentieverwerving vindt plaats op stagescholen. De totale stagetijd bedraagt circa 30 procent van de totale studietijd.

Studenten lopen stage bij de Koöperaasje, een samenwerkingsverband van scholen voor primair onderwijs in Friesland: de Koöperaasje bestaat uit 13 clusters. Per cluster is er een werkveldcontactpersoon benoemd. De werkveldcontactpersonen werken in koppels samen met contactpersonen van de Pabo en zijn samen verantwoordelijk voor de stagepraktijk in hun cluster. Ze verzorgen de begeleiding en de beoordeling van studenten.

Werkveldcontactpersonen zijn geschoold voor hun taak en worden regelmatig bijgeschoold. Werkveldcontactpersonen hebben iedere zes tot acht weken contact met de opleiding en worden bijgepraat over de ontwikkelingen op de opleiding. Het werkveld brengt vanuit zijn kant thema's in en doet eventueel suggesties voor het onderwijsprogramma.

Pabo-docenten zelf hebben de laatste jaren zelf geen praktijkervaring meer opgedaan op de werkvloer. Daarvoor is nu ruimte gecreëerd in het scholingsprogramma (zie ook standaard 9), zodat ook daarin de relatie met de beroepspraktijk wordt versterkt.

Tot slot organiseert de opleiding iedere twee jaar een directeurendag voor de stagescholen. Ook vindt er eens in de twee jaar een coachmiddag plaats, voor coaches die studenten begeleiden. De directeuren en coaches houden de Pabo op de hoogte van de wensen van het werkveld en recente ontwikkelingen in het basisonderwijs. De Pabo stelt op basis van deze signalen haar onderwijsprogramma bij. Voorbeeld is het werken met een groepsplan (2011-2012), naar aanleiding van het contact met werkveldcontactpersonen. Ander voorbeeld is de invoering van het uitstroomprofiel praktijkonderwijs. Dit uitstroomprofiel is ontwikkeld op basis van een vraag van een school voor praktijkonderwijs (2012-2013). De vertegenwoordigers van het werkveld die het panel heeft gesproken, zijn tevreden over de aansluiting tussen de opleiding en de beroepspraktijk.

Ook de studenten geven in gesprekken en de NSE aan goed voorbereid te zijn op de beroepspraktijk. Het panel constateert dat de oriëntatie op de beroepspraktijk stevig is geborgd.

Onderzoek

De afgelopen jaren heeft de opleiding gewerkt aan het verbeteren van de onderzoeksvaardigheden van studenten. Docenten zijn bijgeschoold; er is een twaalfstappen plan voor het doen van praktijkonderzoek opgesteld, de onderzoeksleerlijn is aangepast en in het onderwijsprogramma zijn de flankerende lijn cursussen gericht op onderzoeksvaardigheden (zie ook standaard 3) gepositioneerd.

Samenwerking met de lectoraten Taalgebruik en Leren, Frysk en Meartaligens (i.s.m. Stenden hogeschool), Social Media en Reputatiemanagement dragen bij aan ruimere mogelijkheden voor onderzoek en profilering van studenten.

Projecten zijn bijvoorbeeld: krachtig meesterschap, lerende basisschool, onderwijs 21. In deze projecten staat praktijkonderzoek voorop. Studenten en leraren basisonderwijs werken onder begeleiding van lectoren en opleidingsdocenten samen aan verbetering van beroepspraktijk.

De opleiding vindt zelf dat de onderzoeksleerlijn nog verder kan worden verbeterd. De opleiding werkt aan de scholing van docenten en tutores als begeleiders van afstudeertrajecten. Door samenwerking met de lectoraten ontstaan meer mogelijkheden voor docenten om ook zelf praktijkonderzoek te doen. Ook besteedt de opleiding meer aandacht aan de schriftelijke communicatie van studenten.

Doel van de opleiding is om afgestudeerden met goede onderzoekscompetenties af te leveren. Het panel constateert dat de onderzoeksleerlijn meer aandacht heeft gekregen de laatste jaren. Het panel sluit aan bij de bevinding van de opleiding over de noodzaak tot verdere versterking van de onderzoeksleerlijn. Aspecten als onderwerpkeuze, het formuleren van de probleemstelling en de probleemaafbakening mogen meer aandacht krijgen in de leerlijn en de begeleiding van studenten. Positief is dat zowel studenten als docenten sterk zeggen te hechten aan het ontwikkelen van een kritische onderzoekende houding tijdens de opleiding. Daarmee is een belangrijke basis aanwezig om de onderzoeksvaardigheden verder uit te bouwen.

Implementatie van de kennisbases

De opleiding heeft in een apart document de implementatie van de kennisbases beschreven. In de studie jaren 2012-2013 en 2013-2014 zijn de veertien kennisbases in het onderwijscurriculum geïntegreerd. Bij de totstandkoming van de kennisbases waren in 2010-2011 en 2011-2012 diverse docenten van de opleiding betrokken. In 2011-2012 is de opleiding begonnen met het analyseren van het toen bestaande curriculum met het oog op de implementatie van de landelijke kennisbases. Tijdens een tweedaagse werkconferentie aan het einde van het studiejaar zijn voorstellen ontwikkeld om het curriculum aan te passen en de kennisbases te integreren. In een aantal gevallen betekende dat een (kleine) uitbreiding van de leerinhoud in de bestaande onderwijseenheden en toetseenheden. Soms zijn onderwijseenheden gesplitst of juist samengevoegd. De grootste wijziging betrof de implementatie van de kennisbases generiek en geestelijke stromingen.

Besloten is om in het derde jaar het thema 'diversiteit' aan te bieden, waarin vakken als onderwijssociologie, diversiteit in opvoedingsstijlen en geestelijke stromingen zijn opgenomen.

Ook is de onderwijseenheid 'meertaligheid' vanuit de kennisbases Nederlands, Engels en Frysk aan dit thema gekoppeld. De toevoeging van dit thema is ten koste gegaan van één van de twee door studenten vrij te ontwikkelen thema's.

Vaksecties van de Pabo NHL hebben de kennisbases in onderwijseenheden uitgewerkt en opgenomen in het leerplanschema. Daarin is ook de toetsing opgenomen. De borging van de kwaliteit van de kennisbasesimplementatie is onderdeel van het reguliere kwaliteitszorgsysteem.

Het panel heeft de implementatie van de kennisbases bestudeerd en aan de orde gesteld in de gesprekken met docenten, studenten en management. Het panel vindt de implementatie helder vormgegeven.

Vakliteratuur

Het panel heeft de vakliteratuur van de opleiding bestudeerd. De vakliteratuur bestaat voornamelijk uit handboeken, die over het algemeen gebruikelijk zijn bij Pabo-opleidingen.

Overwegingen en conclusie

Het panel constateert dat de opleiding stevig verankerd is in de beroepspraktijk. Er zijn veel contacten met werkveld, die tot aanpassing van het programma leiden. Studenten komen veelvuldig in aanraking met het werken op school. Het zou de beroepsgerichtheid van de opleiding ten goede komen, als docenten hun praktijkervaring verstevigen. De opleiding heeft daarvoor ruimte gecreëerd.

Wat betreft de onderzoeksvaardigheden onderschrijft het panel de conclusie van de opleiding dat verbetering mogelijk is, met name in de begeleiding van studenten in probleemstelling en probleemafbakening. Daarbij constateert het panel dat de opleiding vooral streeft naar een onderzoekende houding van studenten, maar dat nog niet verder heeft gedefinieerd in kenmerken en vaardigheden. Daardoor blijft de onderzoekende houding een abstract karakter houden.

De implementatie van de kennisbases acht het panel adequaat vormgegeven. Ook de vakliteratuur is op orde. Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 3 Inhoud van het programma

De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen

De opleiding werkt stapsgewijs aan de verwerving van de eindkwalificaties.

De opleiding heeft de SBL-indicatoren verdeeld over vier niveaus van beroepsmatig gedrag en in 125 indicatoren vertaald.

In het Competentieboek 2014-2015 is de relatie tussen SBL-indicatoren, de vier niveaus en de 125 eigen Pabo NHL indicatoren met elkaar in verband gebracht.

Het onderwijsprogramma is zo ingericht dat studenten in de loop van de opleiding steeds zelfstandiger aan opdrachten/thema's werken. Hierbij sluit de opleiding aan bij haar visie op leren. Leren komt daarbij tot stand door zelfsturing. Studenten geven aan deze vorm van zelfsturing een sterk punt te vinden. De complexiteit en de oriëntatie van de thema's nemen toe.

De gedragsindicatoren zijn zichtbaar in de beschrijvingen van de onderwijseenheden en thema's. Hierin is ook een operationalisering van de kennisbases opgenomen. Dit alles is ondergebracht in de leerplanschema's.

Het panel constateert op basis van de bestudering van de documenten en de gesprekken met studenten en docenten, dat er voor de betrokkenen een inzichtelijk systeem van competenties en indicatoren is opgesteld en dat wordt toegepast in het onderwijsprogramma en in de toetsing in assessments.

Vier leerlijnen

De opleiding werkt competentiegericht met vier leerlijnen:

- de themalijn (integrale leerlijn);
- de flankerende lijn (conceptuele leerlijn);
- de metalijn (studieloopbaanleerlijn);
- de beoordelingslijn.

In *het Leerplanschema* en het *Onderwijsbeleidsplan* staat de samenhang van de leerlijnen beschreven.

De themalijn vormt de ruggengraat van de opleiding. In deze leerlijn werken studenten aan de SBL-competenties aan de hand van praktijkgeoriënteerde thema's. In de eerste twee jaar worden de thema's door de opleiding bepaald.

Voorbeelden van thema's zijn "meer willen met verschillen" of "communiceren met kinderen" en "activerend leren". In de eerste helft van het derde jaar oefenen studenten in het vormgeven van een eigen thema en volgen zij het thema "diversiteit", waarin een aantal kennisbases zijn geïntegreerd.

In de eindfase stelt de student zijn eigen thema's samen. Een thema is een te verbeteren praktijksituatie uit de eigen LiO-praktijk, waarbij de student de opgedane kennis deelt met andere beroepskrachten in school of een volledig schoolteam. Het tweede thema is onderdeel van de profilerende minor en draagt bij aan de profilering van de student, bijvoorbeeld gericht op het jonge kind, speciaal onderwijs of praktijkgericht onderwijs.

De flankerende lijn is ondersteunend aan de themalijn. Binnen deze lijn wordt vakinhoudelijke kennis aangeboden, die noodzakelijk is om de opdrachten in de themalijn te kunnen uitvoeren. Voorbeelden zijn 'Lesgeven aan kinderen', 'Taalonderwijs', 'Hele getallen' enzovoorts.

De leerdoelen binnen de thema- en de flankerende leerlijnen zijn beschreven in de vorm van de indicatoren, afgeleid van de SBL-competenties op de verschillende niveaus.

De veertien landelijke kennisbases worden afgedekt in diverse onderwijseenheden in jaar 1,2 of 3. Iedere kennisbasis wordt afzonderlijk getoetst. De kennisbases rekenen en wiskunde en Nederlands worden landelijk getoetst.

In de metalijn komt onder meer de SBL-competentie 'Competentie in reflectie en ontwikkeling' aan bod. De studiebegeleiding is in deze leerlijn ondergebracht. Studenten reflecteren op de beroepscompetenties, de praktijkervaringen opgedaan tijdens de thema's en de stages, de inhoud uit de thematische en de flankerende lijn en de resultaten van toetsen en assessments (zie ook standaard 12).

De beoordelingslijn staat los van de andere drie leerlijnen en biedt studenten de mogelijkheid om in eigen tempo de beoordeling van zijn voortgang te laten plaatsvinden (zie ook standaard 16).

Studenten geven aan de samenhang tussen de vakken die zij leren in de flankerende lijn en de toepassing daarvan in thema's en stages op de werkplek zeer te waarderen. Zij geven aan goede vakinhoudelijke handvatten te krijgen, waarmee zij in de praktijk aan de slag kunnen.

Overwegingen en conclusie

Het panel heeft de inhoud van het programma bestudeerd en daarbij gekeken naar de opbouw en de inhoud van de verschillende leerlijnen. Per onderwijseenheid staat in de themalijn beschreven aan welke competentie-indicatoren studenten werken en hoe deze getoetst worden. Het panel ziet dat deze omschrijving duidelijk is voor docenten en studenten. De opbouw in indicatoren borgt de inhoud van het onderwijsprogramma in relatie tot de eindkwalificaties. Ook vindt het panel de relatie tussen themalijn, flankerende lijn en metalijn adequaat vormgegeven en bijdragen tot een samenhangend aanbod van leerstof en praktijkervaringen die aansluiten bij de beoogde eindkwalificaties.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Standaard 4 Vormgeving van het programma

De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Didactisch concept

De opleiding kent een voltijds en verkort opleidingstraject. Beide trajecten gaan uit van hetzelfde didactisch concept.

In het Onderwijs Beleidsplan (2014), dat voortborduurde op het NHL onderwijsbeleid, beschrijft de Pabo NHL haar visie op leren en opleiden.

Uitgangspunten zijn:

- leren vindt plaats door zelfsturing (zelfverantwoordelijke zelfbepaling). Dat wil zeggen dat leren plaats vindt door de eigen sturing van de student. De student is de vormgever van zijn eigen ontwikkeling. De student wordt benaderd als een competent persoon met eigen doelen;
- leren doe je samen, maar het vindt plaats middels een eigen individueel proces. Studenten leren samen, leren van en met elkaar onder meer in de themalijn. Het panel heeft studenten horen vertellen hoe van het mbo afkomstige studenten en van de havo afkomstige studenten elkaar hebben ondersteund in het eerste jaar, gebruikmakend van elkaars ervaring;
- leren is betekenisvol, d.w.z. de student leert vanuit de verdieping van betekenisvolle contexten: beroepssituaties kenmerkende en de daarvan afgeleide professionaliseringstaken door onder meer de opdrachten in de thema-lijn;
- leren is doelgericht.

Daarbij kiest de Pabo NHL voor competentiegericht leren in aansluiting op het didactisch concept van de NHL. Ervaring in de praktijk maakt een substantieel onderdeel van de totale studielast. De complexiteit van de vakken en de zelfsturing van studenten nemen toe in de loop van de studie. Vanaf het tweede jaar krijgen de studenten steeds meer de mogelijkheid om zelf hun eigen kennisbasis vorm te geven aan de hand van keuzevakken en praktijkonderzoek.

Belangrijk bij de vormgeving van het programma zijn de tutoren: docenten die de rol hebben om studenten op een coachende manier te begeleiden bij hun competentieontwikkeling. Studenten hebben daarin een eigen rol doordat zij in het derde en vierde jaar met de vrije thema's hun eigen profiel kunnen vormen. Daarnaast kunnen studenten zelf hun voortgang sturen door de vrije keuze voor het tijdstip waarop zij zich met een assessment laten beoordelen. De uitwerking van de eindkwalificaties in indicatoren is daarbij een belangrijk hulpmiddel.

De opleiding maakt gebruik van verschillende werkvormen zoals opdrachten, simulaties, presentaties, hoor- en werkcolleges, practica, intervisie en supervisie. In het gesprek dat het panel heeft gevoerd met studenten, blijkt dat zij tevreden zijn over de werkvormen.

Verkort traject naar M&A programma

Tot 2014 kende de Pabo een verkort traject voor studenten met een hbo- of wo-bachelor. In 2014-2015 heeft de Pabo een verkort programma ontwikkeld: op Maat en Afstand (verder M&A). De opleiding maakt daarbij gebruik van digitale werkvormen zoals E-coaching, om ook studenten uit andere regio's dan Friesland een programma op maat te kunnen bieden. M&A-studenten hebben eens in de twee weken bijeenkomsten op de NHL-locatie en volgen verder onderwijs digitaal op afstand. De opleiding wil de ervaringen met blended learning inzetten voor het reguliere onderwijsprogramma.

Tevredenheid studenten

In de gesprekken die het panel heeft gevoerd met studenten blijkt dat zij tevreden zijn over de vormgeving van het programma. De contacten met de tutores beschouwen zij als essentieel. Tutores helpen goed bij het leren studeren en de begeleiding in opdrachten en stages. De inbreng van tutores is belangrijk in de voorbereiding van de assessments volgens de studenten. Tutores zijn goed bereikbaar en benaderbaar, vinden studenten. Studenten en alumni vinden dat zij een grote inbreng hebben in de wijze waarop zij hun eigen profiel kunnen vormgeven. Gevraagd naar de kwaliteit van de werkvormen, vertellen studenten enthousiast over bijvoorbeeld lessen natuur en techniek, waarin zij handvatten krijgen aangereikt over de wijze waarop zij als docent leerlingen uit groep 8 kunnen lesgeven over dit onderwerp. Ook het werken met thema's wordt als waardevol ervaren. Studenten die het verkorte traject volgen zijn blij met de mogelijkheid om in korte tijd toch een volledige Pabo-opleiding te kunnen doorlopen op basis van vrijstellingen. Studenten en alumni vinden dat de opleiding hen stimuleert om een kritische en onderzoekende houding te ontwikkelen. Dit komt met name in de gesprekken met tutores en begeleiders op stageplekken aan de orde. Opvallend is verder dat studenten aangeven veel steun aan elkaar te ondervinden. De menging van mbo-studenten en havo-studenten is als prettig en steunend ervaren. Daarmee lijkt het uitgangspunt dat leren niet alleen een individueel maar ook een gezamenlijk proces is, in de praktijk een passende invulling krijgt.

Overwegingen en conclusie

Het panel constateert dat de opleiding een eigen visie op leren en opleiden heeft geformuleerd, waarbij het in grote lijnen het NHL beleid heeft gevolgd. De eigen Pabo NHL -visie is herkenbaar in de vormgeving van het onderwijsprogramma. De studenten herkennen de uitgangspunten van de visie in de opleiding, waarbij zij noemen de onderzoekende en kritische houding, het samenwerken met anderen, de mogelijkheid om hun ontwikkeling zelf invulling te geven door assessments zelf te plannen en eigen thema's te kiezen. Het panel vindt dat een sterk punt van de opleiding.

Tot slot vindt het panel dat de opleiding het M&A-programma goed heeft doordacht en vormgegeven via blended learning.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Standaard 5 Instroom

Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Bevindingen

Informatie en toelatingseisen

Pabo NHL biedt aspirant-studenten een uitgebreid voorlichtingstraject voorafgaand aan de inschrijving voor de opleiding.

Er zijn drie voorlichtingsdagen, twee voorlichtingsavonden en drie informatieochtenden.

Verder zijn er wegwijsdagen (havo 3 en vwo 4), digitdagen voor havo-4 en vwo-5 leerlingen (NHL-breed), proefstuderen, dagje studeren, de walk-in en de provinciale beroepenvoorlichting.

Voor de toelating van studenten hanteert de Pabo NHL de wettelijk vastgestelde eisen voor de havo-, vwo- en mbo-instroom. Studenten met andere vooropleidingen kunnen vrijstellingen krijgen voor eerder behaalde tentamens of diploma's. De richtlijnen voor vrijstellingen zijn opgenomen in de OER en het studentenstatuut. Belangrijk is dat de vrijstelling slechts toegekend kan worden wanneer er bewijslast overhandigd wordt die relevant is voor de opleiding. De examencommissie besluit over het al dan niet toekennen van vrijstellingen.

Vergroten kwaliteit instromende student

In haar programma werkt de opleiding op drie manieren aan de kwaliteit van de instromende student.

Allereerst door het toetsen van de kennisbasis en basisvaardigheden en het aanbieden van deficiëntieprogramma's. Aan het begin van het eerste jaar leggen studenten de CITO-toetsen voor taal, rekenen en wereldoriëntatie af. Studenten die een onvoldoende behalen krijgen een deficiëntieprogramma taal en/of rekenen aangeboden. Er zijn extra lessen beschikbaar voor studenten die onvoldoende resultaten behalen voor wereldoriëntatie. Tutors houden zicht op het wegwerken van de deficiënties. Vanaf het studiejaar 2014-2015 kunnen instromende studenten een digitale summercourse volgen in taal en rekenen. Deze cursus is samen met Stenden Hogeschool ontwikkeld.

Daarnaast neemt de Pabo NHL deel aan het landelijk project instroom Pabo; een ondersteuningstraject voor havisten en mbo'ers die willen doorstromen naar de Pabo. Met de Hanzehogeschool en Stenden Hogeschool zijn voorbereidingen hiervoor getroffen. In het Friesland College (mbo-opleiding) kunnen 25 mbo-studenten die willen doorstromen naar de Pabo een ondersteuningsprogramma volgen.

Instroom studenten Maat en Afstand

Aspirant studenten van 21 jaar en ouder in bezit van een havo-diploma of mbo-4 diploma met enige werkervaring kunnen instromen in het 'instroomtraject' voor Pabo Programma op M&A. In een jaar kunnen zij worden 'klaargestoomd' voor dit verkorte traject. Studenten met een hbo- of wo-diploma kunnen rechtstreeks het M&A-programma volgen. Op basis van een uitgebreide intake en een beoordeling in een tweedaagse sessie op de NHL wordt bepaald welke vrijstellingen een student krijgt voor het M&A-programma. Twee assessoren stellen de aanwezige competenties vast en geven de examencommissie een advies voor het toekennen van vrijstellingen. De intakeprocedure is beschreven in de notitie 'Van Pabo verkort naar M&A-programma' (2014) en vastgelegd in de OER. Het panel is onder de indruk van de zorgvuldige wijze waarop de instroom naar het M&A-programma is georganiseerd.

Excellentieprogramma

De NHL kent een instellingsbreed excellentieprogramma, toegankelijk voor alle studenten uit alle opleidingen. Het excellentieprogramma van de NHL bestaat uit opdrachten voor bedrijven en instellingen, het volgen van gastcolleges, excursies en studenten kunnen eigen initiatieven ontplooiën met dit programma verdienen studenten 30 EC extra en een extra certificaat bij hun diploma. Volgens de opleiding nemen jaarlijkse enkele studenten deel aan dit excellentieprogramma. De opleiding geeft aan dat in principe alle studenten van de Pabo worden uitgedaagd tot hun eigen excellentie en kent geen 'eigen' excellentieprogramma.

Overwegingen en conclusie

Het panel ziet dat de opleiding veel aandacht besteedt aan de instroom van studenten. Opvallende punten zijn de uitgebreide intake voor het M&A-programma, de mogelijkheid voor oudere studenten met een mbo-vooropleiding om een apart traject te volgen voorafgaand aan de instroom op het M&A-programma. Ook de instroom in de reguliere opleiding is goed vormgegeven, met het instroomprogramma van mbo'ers op het Friesland College, de summercourse en het deficiëntieprogramma, vindt het panel. Daarnaast zijn er mogelijkheden voor excellente studenten om binnen en buiten de opleiding op de NHL hun talenten te kunnen ontwikkelen.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Standaard 6 Studeerbaarheid

<i>Het programma is studeerbaar.</i>

De opleiding besteedt op verschillende manieren aandacht aan de studeerbaarheid van haar programma. Naar aanleiding van signalen van studenten over een (te) grote studielast heeft de opleiding haar programma aangepast, onder meer door het aantal thema's te beperken. De spreiding van de studielast is evenredig verdeeld over de jaren, zegt de opleiding in de Kritische Reflectie. In jaar 1 en 2 zijn er meer contacturen, in de jaren 3 en 4 is er meer tijd voor stage en zelfstudie.

Eigen tempo mogelijk.

Omdat de beoordelingslijn losgekoppeld is van de overige leerlijnen, kunnen studenten hun eigen tempo bepalen. Zo kunnen studenten na de presentatie van hun portfolio aan hun tutor op elk moment een assessment vragen en daarmee of versnellen of vertragen. Studenten kunnen dan ook eerder of later worden toegelaten tot een volgende opleidingsfase. Er zijn daarom twee instapmomenten in leerjaar 3 en flexibele startmomenten in leerjaar 4. Ook in de flankerende lijn kan gevraagd worden om eerdere of latere toetsing.

Verhogen studierendement

Vanaf 2013-2014 zet de opleiding in op het bevorderen van studierendement. Langstudeerders worden actief benaderd en gekoppeld aan een persoonlijke tutor.

Persoonlijke tutores motiveren en begeleiden deze studenten tot afstuderen onder meer door een persoonlijk studieplan. Dankzij deze begeleiding is het aantal langstudeerders sterk verminderd.

Studenten met bijzondere persoonlijke omstandigheden en/of een functiebeperking worden vroegtijdig gesignaleerd. De opleiding heeft voor de begeleiding van deze studenten tutores opgeleid tot zogenaamd adaptief tutor. Deze adaptieve tutores zoeken met deze studenten naar mogelijkheden om met aanpassingen de opleiding te kunnen voltooien.

Overwegingen en conclusie

Het panel constateert dat het onderwijsprogramma vol gepland is, maar wel studeerbaar is. Dat blijkt onder meer uit de gesprekken met studenten. De opleiding volgt de studeerbaarheid door ronde-tafelgesprekken te organiseren voor studenten en indien nodig het programma aan te passen. Het panel vindt het instellen van adaptieve tutores een passende manier om studenten met een beperking in staat te stellen om het programma te volgen. Verder constateert het panel dat de inspanningen van de opleiding om langstudeerders tot afstuderen te motiveren zijn vruchten afwerpt. Tegelijkertijd constateert het panel dat studeerbaarheid een aandachtspunt moet blijven. Mogelijk kunnen de ervaringen uit het M&A-traject met blended learning de studeerbaarheid van het reguliere traject versterken.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Standaard 7 Duur

De opleiding voldoet aan wettelijke eisen met betrekking tot de omvang en de duur van het programma.

Bevindingen

De opleiding kent de volgende opbouw van het programma:

	Fase	Punten
Opleidingsbekwaam	Propedeuse	60 EC
Basisbekwaam	Hoofdfase (incl 10 vrije EC's)	90 EC
Werkplekbekwaam	Minor 1	30 EC
Startbekwaam	Minor 2 en 3	60 EC

Overwegingen en conclusie

Het panel stelt vast dat de opleiding Leraar Basisonderwijs een omvang van 240 EC en daarmee voldoet aan de wettelijke eisen.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Personeel

Standaard 8 Personeelsbeleid

<i>De opleiding beschikt over een doeltreffend personeelsbeleid.</i>
--

Bevindingen

De Pabo NHL heeft een eigen personeelsbeleidsplan opgesteld in 2013 (*Personeelsbeleidsplan 2013-2016*). Dit personeelsbeleid is gebaseerd op de personeelsdoelstellingen van NHL en IEC (Instituut Educatie en Communicatie).

De belangrijkste doelstellingen uit het Personeelsplan 2013-2016 zijn:

- investeren in meer master opgeleiden;
- handhaven flexibele schil;
- streven naar evenwichtige opbouw van het team: man/vrouw, ouder en jonger, diversiteit in kennis maar wel met expertise in het basisonderwijs;
- medewerkerstevredenheid hoog houden;
- werkdruk verminderen;
- ontwikkeling Engelstalige onderdelen binnen de afdeling;
- uitbouwen internationaliseringsactiviteiten;
- doen van praktijkgericht onderzoek.

Het panel heeft het onderwerp personeelsbeleid aan de orde gesteld in het gesprek met het management. In het gesprek bleek dat het management veel inspanningen heeft gedaan om de kwaliteit van het team verder te versterken. Het management houdt daarbij oog voor individuele talenten van docenten en hoe deze het meest optimaal in de rollen en taken tot hun recht komen (zie ook standaard 10). In het gesprek dat het panel met de docenten heeft gevoerd, bevestigen de docenten deze werkwijze.

Professionalisering

De opleiding wil in de periode 2013-2016 structureel meer aandacht besteden aan de professionalisering van docenten. In het *Scholingsplan 2013-2016* noemt de opleiding een aantal speerpunten. Een ervan is om het opleidingsniveau van docenten over het algemeen te verhogen naar masterniveau. Verder wil de opleiding de digitale didactiek verder ontwikkelen en docenten zo nodig bijscholen op het gebied van e-learning.

Ander onderwerp is het versterken van begeleidingsvaardigheden gericht op praktijkonderzoek, bij tutoren en afstudeerbegeleiders (zie ook standaard 2). Ook wil de Pabo NHL mogelijkheden creëren voor stage in de basisschool en kansen bieden om de vakkennis van docenten up to date te houden.

Jaarlijks houdt het afdelingshoofd plan- en evaluatiegesprekken met de medewerkers.

Daarnaast zijn er tussentijdse informele voortgangsgesprekken. De individuele professionalisering van docenten is daarbij een gespreksonderwerp. Deze werkwijze is vastgelegd in het document *Coachen, Belonen & Beoordelen*.

De docenten die het panel gesproken heeft, geven aan dat er veel ruimte is om te kunnen professionaliseren, mits het binnen de opleiding past. Docenten die een PhD of een masteropleiding volgen, worden daarvoor gefaciliteerd. Daarnaast stimuleert de opleiding docenten om zich te scholen in e-coaching. Een aantal docenten is geregistreerd bij de Velon. Het panel heeft onderzocht of de opleiding een visie op het vak van lerarenopleider heeft ontwikkeld. Het panel heeft geen expliciete visie niet aangetroffen.

Aanstellingsbeleid

In het *Personeelsbeleidsplan 2013-2016* beschrijft de Pabo NHL haar aannamebeleid. De opleiding streeft naar de vergroting van de diversiteit in leeftijd en de verhouding man-vrouw. Daarnaast streeft de opleiding naar het vergroten van het aantal masteropgeleide docenten. Werkervaring in de praktijk is een voorwaarde voor een aanstelling bij de Pabo.

Overwegingen en conclusie

Het panel constateert dat het management het personeelsbeleid vanaf 2013 stevig gestalte heeft gegeven. De plannings- en beoordelingsgesprekken vinden jaarlijks plaats. De inhoud daarvan is adequaat, gericht op taakinvulling en professionalisering. Wat het panel heeft gemist in het personeelsbeleid is een expliciete visie op het specifieke karakter van een lerarenopleider. Het panel duidt daarmee op het gedachtegoed van bijvoorbeeld de Velon. Daarin zou de opleiding haar personeelsbeleid verder kunnen versterken. Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 9 Kwaliteit van het personeel

Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

CV's en deskundigheid

Uit het overzicht van de cv's van docenten 2014 blijkt dat het docententeam over diverse kennis en expertise beschikt. 79 Procent van het docententeam heeft een masteropleiding, één docent heeft een PhD behaald. Drie andere docenten zijn bezig met een promotietraject. Op verschillende wijzen besteedt de opleiding aandacht aan de kwaliteit van het personeelsteam. Een belangrijk onderdeel is het scholingsplan dat de opleiding heeft opgesteld (zie ook standaard 8).

Een aantal docenten van de Pabo NHL vervult taken op de Academische Pabo aan de Hanzehogeschool en werkt daarin samen met docenten van de RUG, de Pabo aan de Hanzehogeschool en de Pabo van Stenden Hogeschool. Docenten geven aan dat dit tot kruisbestuiving van kennis en vaardigheden leidt en zo bijdraagt aan de verdere professionalisering van docenten van de Pabo NHL.

De opleiding werkt met werkveldassessoren en werkveldcontactpersonen (zie ook standaard 2). De Pabo verzorgt de scholing van assessoren en contactpersonen.

De professionaliseringsacademie van de NHL biedt verder de mogelijkheid om cursussen te volgen zoals scholing voor taken voor de examen- en toetscommissie.

Het panel constateert dat docenten in verschillende rollen worden ingezet: als tutor, als docent, als afstudeerbegeleider, als contactpersoon voor het werkveld, als assessor en soms ook als praktijkonderzoeker. Het panel vindt het van belang dat docenten zoveel mogelijk naar hun eigen competenties worden ingezet, al ziet het panel daar ook de beperking van gegeven de omvang van de bezetting. Het panel vindt dit een aandachtspunt.

Teamscholing

Het management besteedt aandacht aan teambijeenkomsten ten behoeve van teamontwikkeling en kennisdeling. In het gesprek met het panel geven docenten aan in een prettig team te werken. Studenten bevestigen deze constatering. Ook zij zien een team dat op elkaar is ingespeeld en goed met elkaar kan optrekken.

Vanaf 2013-2014 brengen het afdelingshoofd en de opleidingscoördinator klassenbezoeken aan docenten. Sinds 2013-2014 vormen docenten koppels om elkaar via collegiale consultatie te ondersteunen bij specifieke leervragen. Verslagen van klassenbezoeken en collegiale consultatie worden ingebracht bij plannings- en beoordelingsgesprekken.

Uit de gesprekken met studenten blijkt dat zij tevreden zijn over de deskundigheid en de bereikbaarheid van docenten. Docenten kennen de studenten persoonlijk. Ook uit de NSE blijkt dat studenten de deskundigheid van docenten waarderen (3,7 NSE).

Kwaliteit vakdidacticus

De Pabo NHL borgt de kwaliteit van de vakdidacticus in het aannamebeleid en door scholing.

Nieuwe docenten moeten beschikken over voldoende aantoonbare inhoudelijke expertise op het vakgebied, voldoende kennis van vakdidactiek en voldoende kennis van algemene didactiek. Een aantal docenten is geregistreerd als lerarenopleider bij de Velon. Docenten nemen deel aan landelijke activiteiten en conferenties van de beroepsverenigingen, naast de hierboven genoemde scholing. Omdat het team van docenten beperkt van omvang is, moeten alle opleidingsdocenten allround georiënteerd zijn, en zowel inhoudelijk als vakdidactisch en algemeen didactisch zijn geschoold. Werkveldcontactpersonen vervullen een belangrijke rol bij het werkplekleren in de praktijk. De kwaliteit van deze contactpersonen is geborgd door de scholing en de continue bijscholing door de Pabo NHL.

Overwegingen en conclusie

Het panel vindt op basis van de curricula vitae van het docententeam dat de kwaliteit van het personeelsbestand passend is voor de opleiding. Daarbij stelt het panel vast dat de Pabo NHL investeert in de scholing van de individuele docenten en in de kwaliteit van het team als geheel. De investeringen die de opleiding voor de kwaliteit van het personeel vindt het panel passend. Het panel onderschrijft de keuze voor het vergroten van de onderzoeksvaardigheden en de praktijkgerichtheid van docenten. Het panel acht de kwaliteit van de vakdidacticus voldoende geborgd. Wel vraagt het panel zich af of alle docenten in staat zijn om de verschillende docentrollen binnen de opleiding te kunnen vervullen. Het panel vindt dit een kwetsbaar punt in de taaktoebedeling gelet op de beperkte omvang van het docententeam.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 10 Kwantiteit van het personeel

<i>De omvang van het personeel is toereikend voor de realisatie van het programma.</i>
--

Bevindingen

De afdeling PABO wordt gevormd door een afdelingshoofd, de opleidingscoördinator, de stafmedewerker en 29 docenten (18,69 fte). De formatie fluctueert zo blijkt uit het personeelsplan en de gesprekken met docenten en management. In 2011 was het aantal beschikbare fte nog 22,28 fte.

De opleiding heeft de afgelopen jaren uit financiële noodzaak haar personeelsomvang moeten beperken. Inmiddels zijn de financiële randvoorwaarden verbeterd en heeft de opleiding de formatie kunnen uitbreiden.

Daarnaast kent de opleiding nog een flexibele schil: in het personeelsplan was circa tien procent van de basisdocenten (startende docenten) en twintig procent van de docenten in tijdelijke dienst. In het personeelsplan geeft de opleiding aan deze te willen beperken tot 16,5 procent van de formatie.

Het aantal studenten fluctueert. In 2011 waren er nog 386 studenten, in 2012 331 studenten en nu telt de pabo 363 studenten.

De docent-studentratio fluctueert mee en was in 2013 1: 28. In 2011 was deze nog 1:23. In het studiejaar 2014-2015 is deze ratio 1:24.

Werkdruk verbeterd

Door het omvangrijke curriculum, de inzet van het personeel in projecten en de Academische Opleiding Leraar Basis onderwijs is er een versnippering van taken ontstaan.

De werkdruk wordt door medewerkers als hoog ervaren. In het MTO van 2013 waardeerden docenten dit onderdeel zelfs met een 4,1 op een tienpuntschaal. Er is een verbeterplan opgesteld, gericht op het verminderen van de werkdruk. Onderdelen zijn het slimmer organiseren van feedback en het inschakelen van student-assistenten bij vakken als Studieloopbaanondersteuning, beeldende vorming en Engels.

Docenten en management geven aan dat de werkdruk ondanks de uitbreiding van de formatie nog wel hoog is, maar ook verbeterd is ten opzichte van een aantal jaren terug.

De opleiding geeft aan in haar personeelsplan (*Personeelsplan 2013-2016*) dat het een uitdaging is om te blijven zorgen voor evenwicht in enerzijds de mogelijkheid het Pabo-curriculum op een verantwoorde wijze te blijven vormgeven en anderzijds in te zetten op innovatieve projecten, ook vanuit de regio. Voor innovatieve projecten worden extra middelen ter beschikking gesteld.

Overwegingen en conclusie

Het panel constateert dat de werkdruk een aantal jaren erg hoog is geweest, waardoor prioritering in taken heeft moeten plaatsvinden, waardoor enkele taken zijn blijven liggen (zie ook standaard 13, 14 en 15). Daarbij stelt het panel vast dat de opleiding vanaf 2013 in heeft gestoken op het verminderen van de werkdruk en daarin ook vooruitgang heeft kunnen boeken. Daarbij constateert het panel dat de docent-studentratio zich gunstig ontwikkeld heeft van 1:28 naar 1:24 in 2014-2015.

Het panel vindt wel dat het management aandacht moet blijven besteden aan werkdruk. Door de vele kleine aanstelling en de versnippering van taken blijft dit een kwetsbaar punt. Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Voorzieningen

Standaard 11 Materiële voorzieningen

<i>De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.</i>

Bevindingen

De opleiding is gevestigd op de Kenniscampus van de NHL in een vernieuwd gebouw, ontwikkeld rond de oude vestiging van de NHL. Het gebouw is in gebruik sinds januari 2010. In de vestiging zijn werk- en projectruimten te vinden, voorzien van diverse audiovisuele, ICT- en multimedia-apparatuur.

Studenten kunnen gebruik maken van studiewerkplekken in de studielandschappen en break-out rooms. In totaal zijn er veertien studielandschappen in het NHL-gebouw te vinden. Ieder studielandschap beschikt over servicecorners, waar studenten kunnen kopiëren, printen en scannen.

De break-outrooms zijn bedoeld voor meer besloten werk en overleg en bieden ruimte aan ongeveer zes personen. Het gebouw kent 75 van deze rooms, waar studenten gebruik van kunnen maken.

Studenten van de Pabo kunnen met facilitaire vragen terecht in de zogenaamde S-zone, waar zich een informatiecentrum, klantenservice, international office, bureau inschrijving, decanaat en ICT supportcentrum is gevestigd.

De opleiding maakt verder gebruik van lokalen van andere opleidingen in de school bijvoorbeeld ruimtes bedoeld voor kunstonderwijs zoals dans en ruimtes voor techniek.

Op de Kenniscampus bevinden zich verder een mediatheek, copyshop, internetcafé, boekhandel, uitzendbureau, huisartsenpraktijk en restaurant.

De Pabo maakt ook gebruik van de nabijgelegen Rengershal voor bewegingsonderwijs.

De opleiding is verspreid over het gebouw gevestigd. Docenten en studenten hebben in 2011-2012 en 2012-2013 de wens geuit de opleidingspecifieke ruimtes meer te clusteren en zo meer een herkenbare Pabo-identiteit te creëren. Dat is gerealiseerd in 2013. De gangen bij werkplekken van docenten hebben een Pabo uiterlijk gekregen er is een Pabo-museum gekomen.

Overwegingen en conclusie

Het panel heeft een rondleiding gemaakt op de NHL en de verschillende faciliteiten van de school bekeken. Er is een herkenbare Pabo-gang, studenten geven aan goed de weg te kunnen vinden in het gebouw op de Kenniscampus van de NHL. Het panel vindt het een groot voordeel dat de opleiding gebruik kan maken van alle faciliteiten die het gebouw biedt, zoals een theater, danszaal en technische ruimtes.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Standaard 12 Studiebegeleiding

De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Bevindingen

De studiebegeleiding vindt plaats door tutors, vakdocenten, stagebegeleiders, coaches en SLO (Studieloopbaan) begeleiders (*Kritische Reflectie*).

Tutoraat

De Pabo NHL noemt het tutoraat de ruggengraat van de opleiding. Tijdens de hele opleiding is de student gekoppeld aan een tutor. De tutor begeleidt de student zowel in de professionele ontwikkeling als in de persoonlijke ontwikkeling. Het tutoraat vindt plaats in groepen van 15 studenten. De tutor volgt de ontwikkeling van de student, voert daarover gesprekken en geeft minstens twee maal per jaar feedback op het ontwikkelingsportfolio. De opleiding heeft bij de klassenbezoeken in 2013-2014 verbeterpunten vastgesteld zowel voor de individuele tutors als voor het tutoraat in het algemeen. De verbeterpunten betreffen vooral scholing en intervisie op het gebied van begeleidingsvaardigheden: zorgen voor een krachtige leeromgeving, het stellen van de goede vragen en het geven van ontwikkelingsgerichte feedback. In teambijeenkomsten worden good practices gedeeld en er vindt collegiale consultatie plaats.

Voor studenten met specifieke behoeften werkt de opleiding met ingang van het studiejaar 2014-2015 met *adaptieve tutors* voor studenten met specifieke behoeften aan extra ondersteuning. Deze tutors zijn daartoe opgeleid.

Overige vormen van begeleiding

Daarnaast kent de opleiding andere begeleiders:

- vakdocenten helpen studenten bij het verwerven van de kennisbases, inclusief vakdidactiek;
- stagebegeleiders zijn de contactpersonen voor studenten bij hun stage. Zowel werkveldcontactpersonen als Pabocontactpersonen vervullen de rol van stagebegeleiders;
- coaches begeleiden studenten binnen een stageschool. Het zijn meestal de leerkrachten van de stagegroep;

- SLO-begeleiders tot slot begeleiden studenten bij het reflecteren op hun professionele en persoonlijke ontwikkeling;
- overige: decanen bieden studenten via het decanaat ondersteuning bij specifieke problemen. Er zijn trainingen gericht op faalangst, uitstelgedrag en studievoordigheden. De NHL kent een vertrouwenspersoon, bij wie studenten terecht kunnen.

Informatievoorziening

Er zijn drie digitale systemen in gebruik om de student van informatie te voorzien: Intranet biedt informatie over de NHL en NHL-regelingen. Er is een eigen elektronische leeromgeving (ELO), waar inhoudelijke informatie over de opleiding te vinden is. Educator dient als cijferregistratiesysteem en bevat het studentenstatuut, omschrijvingen van onderwijseenheden en toetseenheden en leerplannen voor studenten.

Studenten zijn over het algemeen tevreden over de studiebegeleiding. In verschillende gesprekken geven studenten aan dat zij zich persoonlijk benaderd voelen en dat een van de grote pluspunten van deze opleiding vinden. Ook de contacten met de tutors worden als waardevol ervaren, zo blijkt uit het gesprek.

Overwegingen en conclusie

Het panel heeft kennis genomen van het tutoraat van de opleiding. De aandacht die er is voor de kwaliteit van het tutoraat vanuit de opleiding, is een sterk punt van de Pabo NHL. In de gesprekken met studenten komt de centrale rol van de tutor in de opleiding sterk naar voren. Daarnaast vindt het panel de persoonlijke benadering van deze opleiding een ander sterk punt. Het panel constateert dan ook dat zowel de structuur van studiebegeleiding, de aandacht voor de kwaliteit van het tutoraat en de persoonlijke invulling van docenten van een goed niveau is. De informatievoorziening is adequaat georganiseerd.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Kwaliteitszorg

Standaard 13 Evaluatie resultaten

De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Bevindingen

De Pabo heeft een eigen kwaliteitszorgsysteem, afgeleid van het integrale kwaliteitszorgsysteem van de NHL. Dit systeem is beschreven in het *Kwaliteitsplan Pabo*. Het kwaliteitsplan is onderverdeeld in plan-do-check-act fases.

In de *Plan-fase* staat beschreven hoe de doelstellingen worden vastgesteld.

De afdeling maakt ieder jaar een jaarplan, gebaseerd op ontwikkelingen en de doorvertaling van NHL- en instituutsbeleid.

Voorbeelden van doelstellingen uit het jaarplan 2014 zijn het uitbreiden van de competenties van docenten, het doorontwikkelen van het Paboprogramma Op Maat en Afstand en het verbeteren van het rendement.

In het Kwaliteitsplan staat onder de *Do-fase* de overlegstructuur beschreven (zie ook standaard 15). Belangrijk onderdeel voor de evaluatie zijn de rondetafelgesprekken tussen docenten en studenten na afloop van een onderwijsperiode. In het studiejaar 2013-2014 zijn de periode-enquêtes ingevoerd om ook kwantitatieve gegevens over de onderwijsperiodes te verzamelen. Studenten geven in het gesprek in het panel aan de rondetafelgesprekken als waardevol te ervaren.

In de Check- en Act-fases worden de resultaten gemonitord en bijgestuurd onder meer op basis van een grote verscheidenheid aan evaluatie-instrumenten, waarbij studenten, docenten en werkveld betrokken zijn. De al eerder genoemde rondetafelgesprekken en periode-enquêtes zijn daar voorbeelden van. Andere voorbeelden zijn de hbo-monitors, alumnionderzoek, exitinterviews, tentamenevaluaties, NSE-enquêtes en onderzoeken als een medewerkertevredenheidsonderzoek (MTO).

Er zijn bij iedere doelstellingen indicatoren en streefnormen vastgelegd, deels kwantitatief, deels kwalitatief. De opleiding sluit met deze normen aan op NHL Hogeschool instellingsbreed gedefinieerde normen.

De kwaliteit van het jaarplan, de uitkomsten van de rondetafelgesprekken, de midterm-audit en exitinterviews worden geëvalueerd op basis van kwalitatieve informatie (bijvoorbeeld een positief oordeel). Voor andere evaluaties zijn kwantitatief meetbare indicatoren vastgesteld. De periode-evaluatie, tentamenevaluaties, NSE dient minimaal 3,3 te bedragen (op een vijfpuntsschaal). De waardering van de HBO-monitor dient minimaal 6,0 te zijn. Eigen alumnionderzoek en MTO's hebben een 7,0 als indicator.

Het panel constateert dat de kwaliteitszorg nog verder mag groeien naar een kwaliteitscultuur; waarbij het werken volgens de PDCA-cyclus 'normaal' is. Mogelijk zijn er nog verschillen in kwaliteitsbesef tussen de verschillende docenten. Tot slot vindt het panel het opvallend dat de opleiding in de Kritische Reflectie de uitkomsten van de NSE-enquête vergelijkt met de uitkomsten van de Noord Nederlandse hbo-instellingen en niet landelijk. Desgevraagd geeft de opleiding aan hiervoor gekozen te hebben, vanwege de cultureel ingegeven lagere waardering van resultaten in de drie noordelijke provincies. Het panel kan deze argumentatie niet onderschrijven.

Overwegingen en conclusie

Het panel stelt vast dat de kwaliteitszorg op basis van evaluaties de laatste twee jaar sterk is geïntensiveerd. Daarbij hanteert de opleiding streefnormen, maar heeft deze niet onderbouwd. Daartegenover staat dat de evaluatie-instrumenten adequaat zijn en de mogelijkheid bieden om de kwaliteit van de opleiding te meten en te verbeteren. Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 14 Verbetermaatregelen

De uitkomsten van deze evaluaties vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan realisatie van de streefdoelen.

Bevindingen

De kwaliteitszorgcommissie is verantwoordelijk voor de verbetermaatregelen. De commissie bestaat uit het afdelingshoofd, de opleidingscoördinator, de teamleider 3 en 4 en de docent belast met kwaliteitszorg. De verbetercyclus is gebaseerd op het jaarplan, resultaatgericht management (vastgelegd in RGM-afspraken), P-rapportages (financieel georiënteerd) en gesprekken met de directeur over de voortgang. Visitatierapporten en midterm audits zijn tevens aanknopingspunten ter verbetering. Verbeterpunten worden in het jaarplan opgenomen.

De kwaliteitszorgcommissie analyseert jaarlijks de managementinformatie op instroom, doorstroom, uitstroom en docent-studentratio's. Op basis daarvan is het afgelopen jaar een verbeterplan opgesteld om het rendement te verhogen (zie ook standaard 6).

De opleidings specifieke evaluaties leiden indien nodig tot verbeterplannen van docenten. Deze plannen worden voorgelegd aan afdelingshoofd en opleidingscoördinator. De stagecoördinator analyseert de gegevens uit de stage- en werkveldenquêtes en doet voorstellen ter verbetering. Daarnaast vinden er ook informele evaluaties plaats via een-op-een gesprekken tussen docenten en studenten.

De opleiding geeft in de Kritische Reflectie aan tevreden te zijn over de werking van de rondetafelgesprekken en de periode-enquêtes.

Daardoor is volgens de opleiding de studeerbaarheid toegenomen en de studielast verminderd (zie standaard 6). De studiebegeleiding en pedagogische-didactische kwaliteit van docenten is verder doorontwikkeld (zie standaard 9 en 12).

Na de vorige visitatie (2008) en de midterm audit (2011) zijn de volgende verbeterpunten opgepakt:

- het maken van een nieuw toetsplan (zie standaard 16);
- het maken van een Pabo-personeelsplan (zie standaard 8);
- het verder ontwikkelen van docenten op het gebied van praktijkonderzoek en delen van expertise op dit terrein (zie standaard 16).

Studenten gaven in de NSE van 2013 aan niet tevreden te zijn over de wijze waarop de opleiding de onderwijs-evaluatie terugkoppelt en de uitkomsten omzet in verbeterplannen (beide 2,9). Het management luistert naar de meningen van studenten en neemt daar actie op. Er zijn verbeterplannen doorgevoerd en de informatie over de verbeterplannen is aangepast.

Het panel ziet heel veel acties, maar heeft een samenhangende aanpak gerangschikt naar bijvoorbeeld prioriteit, niet aangetroffen.

Het panel heeft in de documenten gezien dat de opleiding acties onderneemt naar aanleiding van de evaluaties. Het panel heeft niet kunnen vaststellen dat de uitkomsten van deze maatregelen systematisch navolgbaar worden geëvalueerd. Daarmee lijkt de PDCA-cyclus niet 'gesloten' te zijn.

Overwegingen en conclusie

Het panel constateert dat het kwaliteitsdenken en kwaliteitszorg nog in ontwikkeling is. Het systeem staat op papier en werkt voor een belangrijk deel in de praktijk, maar is nog niet helemaal volgroeid. Een systematische evaluatie van de verbetermaatregelen heeft het panel niet aangetroffen. Ook constateert het panel dat de samenhang tussen de te nemen verbetermaatregelen niet helder is. Daardoor loopt de opleiding het risico op versnippering van maatregelen. Positief is het panel over de aandacht van het management voor kwaliteitszorg. Deze aandacht komt naar voren in de gesprekken, en wordt ook door de studenten herkend en gewaardeerd. Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 15 Betrokkenheid bij kwaliteitszorg

Bij de interne kwaliteitszorg zijn de opleidings- en examencommissie, medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Bevindingen

Partijen op diverse wijze actief in kwaliteitszorg betrokken

De opleiding betreft diverse stakeholders bij de kwaliteitszorg.

- Medewerkers worden betrokken via diverse overleggen op verschillende niveaus (afdeling, fase, cluster, stage). Iedere ochtend is er een informeel overleg in het team. Vaste overlegorganen zijn coördinatorenoverleg, tutorenoverleg (in faseteams) en clusteroverleg (in vaksecties). Op deze overleggen komen aandachtspunten en verbeteracties aan de orde. Eens in de twee jaar vindt er een MTO plaats.
- Studenten zijn betrokken bij de kwaliteitszorg via rondetafelgesprekken, deelname aan deelraad en opleidingscommissie. Verder worden studenten geraadpleegd via periode-evaluaties en andere studenttevredenheidsmetingen, waaronder de NSE.
- De werkveldcontactpersonen hebben iedere zes tot acht weken overleg met de opleiding. Daarnaast zijn er coachmiddagen, vinden er alumnimiddagen en directeurendagen plaats waarin de kwaliteit van de opleiding aan de orde komt.
- Alumni vervullen diverse rollen, zoals die van assessor, coach, en gastdocent. De ervaringen van alumni worden verder gemeten via de HBO-monitor en de Benchmark op niveau-onderzoek. De NHL Pabo organiseert met ingang van het studiejaar 2013-2014 ieder jaar een alumnidag.

- De opleiding heeft een examencommissie die voldoet aan wet- en regelgeving. De examencommissie heeft een toetscommissie ingesteld, die belast is met het toezicht op de kwaliteit van toetsing.
- Er is een opleidingscommissie. De rol van de opleidingscommissie is veranderd sinds de invoering van de rondetafelgesprekken in het studiejaar 2012-2013. De commissie zoekt nog naar haar rol. De opleidingscommissie houdt zich bezig met haar wettelijke taken zoals het controleren van de OER en het uitbrengen van een advies over de OER.

Het panel heeft gesproken met vertegenwoordigers van het werkveld (werkveldcontactpersonen), van de studenten, van de alumni, de examencommissie, de toetscommissie en de opleidingscommissie. Uit het gesprek blijkt dat alle vertegenwoordigers op verschillende manieren betrokken worden bij de kwaliteitszorg. Er zijn veel formele overlegvormen en meetmomenten in de vorm van onderzoek. Daarnaast zijn er ook informele contacten met onder meer het werkveld, waaruit de opleiding lering kan trekken. In standaard 2 staan twee voorbeelden genoemd van wijzigingen die de opleiding heeft doorgevoerd na de signalen uit werkveld: de introductie van het profiel praktijkonderwijs en het leren werken met een groepsplan. Uit de gesprekken met docenten en het management blijkt verder dat de opleiding op eigen initiatief contact opneemt met besturen van scholen, gemeentebesturen en de provincie Friesland.

Overwegingen en conclusie

Het panel constateert dat de opleiding alle relevante belanghebbenden bij haar kwaliteitszorg betreft. De opleiding zorgt voor stevige contacten in het werkveld, waaraan zij haar onderwijsprogramma toetst op de praktijk. Dit leidt tot aantoonbare verbeteringen. Behalve de hierboven opgesomde overleggen gaat de opleiding uit eigen beweging actief op zoek naar andere contacten met stakeholders om de inhoud van het onderwijsprogramma af te stemmen op ontwikkelingen in de regio. Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 16 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Bevindingen

16.1 Systeem van toetsing

Organisatie toetsing

De opleiding schrijft in de Kritische Reflectie het toetsbeleid van de NHL Hogeschool te volgen. De kaders hiervan zijn in een jaarlijks geactualiseerd toetsplan uitgewerkt. In het plan is het proces van toetsing beschreven. Daarbij zijn richtlijnen opgenomen om de betrouwbaarheid validiteit en transparantie te waarborgen. Elementen zijn het vooraf voorleggen van toetsen aan collega's, het vooraf voorleggen van toetsprocedures van assessments aan de examencommissie, het afnemen en beoordelen van toetsen en assessments volgens een van te voren afgesproken beoordelingsmodel en het evalueren achteraf. Bij het opstellen en het beoordelen van toetsen en assessments wordt het vier-ogenprincipe toegepast. De richtlijnen voor het afnemen en beoordelen van toetsen zijn vastgelegd in de OER (programma van toetsing). De toetsen worden aan de hand van toetsmatrijzen opgesteld. Onderdeel daarbij zijn de 125 competentie-indicatoren, waaruit de niveaus van de eindkwalificaties zijn opgebouwd. Het panel vindt het gebruik van de toetsmatrijzen beperkt en alleen gericht op reproductie en productie. Het panel had verwacht dat de toetsmatrijzen meer geordend zouden worden bijvoorbeeld naar de taxonomie van Bloom. Het panel constateert dat bij de praktijktoetsing veel nadruk ligt op het pedagogisch handelen en het algemeen didactisch handelen, maar minder op het vakdidactisch handelen.

De opleiding toetst op twee manieren, namelijk integraal door middel van assessments (circa 50 procent) en door specifieke kennis en vaardigheden te toetsen met van een variatie aan toetsvormen. (circa 50 procent). Daarnaast vindt er toetsing plaats met projectopdrachten en portfoliogesprekken. Hieronder staat een overzicht van de verschillende toetsvormen uitgewerkt per leerlijn.

Leerlijn	Kwalificatie	Toetsvormen
Themalijn	SBL-competenties; Dublin Descriptoren	Integrale toetsing met assessments, projectopdrachten, afstudeeronderzoek, formatieve toelatingsportfoliogesprekken

Flankerende lijn	Kennisbases; separatie kennis en vaardigheden	Schriftelijke toetsen, digitale toetsen, presentaties, mondelinge toetsen en verslagen
Metalijn	SBL-competenties; Dublin Descriptoren	Integrale toetsing met assessments, ontwikkelingsportfoliogesprekken, presentaties en reflectieverslagen
Beoordelingslijn	SBL-competenties; Dublin Descriptoren	Assessments.

Bron: *Toetsplan 2014*

De assessments vormen dus een belangrijk deel van de toetsing. In totaal gaat het om acht assessments. Voorafgaand aan de assessments leggen studenten een toelatingsportfolio aan voor hun tutor. De tutor besluit of studenten zich op kunnen gaan voor het assessment. De assessments verlopen via een vaststaand protocol. Van te voren is helder gemaakt welke indicatoren ter beoordeling staan. Alle assessoren hebben een training doorlopen. De assessments vinden plaats in de aanwezigheid van twee assessoren, een opleidingsassessor en een assessor uit het werkveld, werkzaam op een school. Tutors en coaches hebben een adviserende rol. Na bestudering van een aantal video-opnamen van de assessments is het panel kritisch over de diepgang van deze gesprekken en de mate waarin het reflectief vermogen van de student hierin wordt aangesproken. Het panel trof hier een wisselend niveau aan, waarbij de kwaliteit van de feedback soms net aan de maat was. Na bestudering van een aantal video-opnames, geeft het panel aan dat het belangrijk is de diepgang van de gesprekken en te borgen.

Het panel heeft de gang van zaken met de assessments besproken met de docenten en de studenten. Beide partijen geven aan de assessments waardevol te vinden voor de verdere ontwikkelingen van studenten. Studenten zeggen dat assessments belangrijk zijn vanwege het integrale karakter ervan. “Het zijn momenten waarin je goed kunt laten zien waar je staat in je ontwikkeling” zeggen studenten. De feedback is waardevol en helpt hen verder in hun studieloopbaan. De beoordeling vinden ze duidelijk. Het werken met de competentie-indicatoren (zie standaard 1 en 2) is verhelderend volgens docenten en studenten. Er vinden regelmatig steekproeven plaats (achteraf) om de beoordeling van docenten van een eerder afgenomen assessment te vergelijken. Beoordelaars blijken daarbij in grote lijnen dezelfde waardering te geven aan de prestaties van studenten. Het panel vindt de kwaliteit van de feedback wisselend en soms net aan de maat. De opleiding is bezig om de assessoren verder op te leiden om (nog) meer eenduidigheid in beoordeling en feedback te realiseren.

Het panel heeft verder gekeken naar de beoordelingsformulieren van het onderzoeksverslag en daarbij vastgesteld dat de formulieren een onderverdeling bevatten naar competentie-indicatoren. Het panel mist daarbij de onderbouwing van de gegeven cijfers. Ook bevatten de beoordelingsformulieren categorieën waarin verschillende competenties worden samengevat, waardoor het lastig is één score te geven per categorie.

De opleiding geeft aan dat de beoordelingsformulieren nog in ontwikkeling zijn. Het panel ziet dat de opleiding zich daarin de laatste jaren veel inspanningen heeft getroost, wat tot zichtbare verbetering in het beoordelingsformulier heeft geleid.

De examencommissie is verantwoordelijk voor de borging van de kwaliteit van toetsing. Daarvoor heeft de examencommissie een aantal taken aan de toetscommissie gedelegeerd. De toetscommissie controleert toetseenheden bijvoorbeeld naar aanleiding van klachten van studenten of naar aanleiding van lage rendementen. Ook heeft de toetscommissie de procedure van de assessments onder de loep genomen. Op basis van haar bevindingen schrijft de toetscommissie een advies aan de examencommissie. Het panel heeft in de documentatie daarvan voorbeelden aangetroffen.

In de Kritische Reflectie geeft de opleiding aan dat nog niet alle toetsen op kwaliteit zijn beoordeeld. De opleiding zoekt naar manieren om dit sneller op orde te brengen.

Het panel constateert dat de toetscommissie nog maar recent in functie is gekomen (2013) maar in de tussentijd veel werk heeft verricht dat daadwerkelijk bijdraagt aan de verbetering van de toetsen.

De opleiding is verder bezig om grotere toetseenheden te ontwikkelen om mede daarmee de studeerbaarheid te vergroten.

16.2 Realisatie van de beoogde eindkwalificaties.

Afstudeertraject

Studenten tonen het eindniveau aan met een set van eind- en afstudeerwerken: twee afstudeerwerken gekoppeld aan de LiO-stage (minor 2) en twee eindwerken gekoppeld aan de profileringsminor (minor 3).

De afstudeerwerken gekoppeld aan de LiO-stage betreffen een assessment en een afstudeeronderzoek. Bij het assessment worden alle competenties op eindniveau getoetst aan de hand van de d-indicatoren. In het afstudeeronderzoek worden de competenties 5, 6 en 7 getoetst (samenwerken met collega's, samenwerken met de omgeving en competent in reflectie en ontwikkeling) aan de hand van enkele d-indicatoren. Deze zijn nader geoperationaliseerd in het beoordelingsformulier.

De afstudeerwerken gekoppeld aan de profileringsminor toetsen het eindniveau van een door de student gekozen profilering. Studenten kunnen bij minor 3 kiezen tussen het jonge kind (groep 1 t/m 4), het oudere kind (groep 5 t/m 8) en diverse specialisaties. Sinds 2012-2013 kunnen studenten zich via een minor specialiseren in onder meer praktijkonderwijs. De toetsing betreft om een assessment en een onderzoek. Bij het assessment komen alle SBL-competenties aan bod. De indicatoren waarop hij wordt getoetst bij het assessment zijn afhankelijk van de minor. Een voorbeeld daarvan is de minor leerlingenzorg, die eigen indicatoren heeft. Bij het onderzoek gaat het net als bij de afstudeerwerken bij de LiO-stage vooral om competenties 5, 6 en 7.

Studenten kunnen kiezen voor:

- het uitvoeren van onderzoek binnen het aanbod van de Pabo, waaronder een stage in het buitenland, zorg, praktijkonderwijs, Frysk en Meertaligheid;
- het uitvoeren van een onderzoek binnen een aangedragen project door de stageschool;
- een aanbod van minoren of pre-masters buiten de Pabo. Een voorbeeld is een minor Nederlands bij de lerarenopleidingen.

De examencommissie beoordeelt de aanvraag van iedere student voor een profileringminor op de mogelijkheid om daarop te kunnen afstuderen.

Bij de twee laatste eindassessments zijn twee beoordelaars aanwezig. Assessoren zijn in het licht van het vier-ogenprincipe niet betrokken bij de begeleiding van de student in de laatste fase van de opleiding.

In de studie jaren 2012-2013 en 2013-2014 zijn verbeterlagen doorgevoerd op het gebied van praktijkonderzoek en dan vooral in de verslaglegging en de beoordeling.

De onderzoeksverslagen kennen sinds 2013-2014 een vaste opbouw en worden eveneens sinds 2013-2014 door twee beoordelaars gewaardeerd.

Studenten zijn voorbereid op het schrijven van de onderzoeksverslagen met extra cursussen schriftelijke communicatie.

Kwaliteit eindwerkstukken

Het panel heeft in totaal vijftien werkstukken bestudeerd, waaronder drie uit het verkorte programma. Bij alle werkstukken kon het panel in grote lijnen de conclusies van de opleiding onderschrijven. Twaalf eindwerkstukken waren voldoende tot goed niveau. Bij drie werkstukken vond het panel het niveau twijfelachtig, maar wel voldoende. Van deze afstudeerders heeft het panel de portfolio's opgevraagd. Daarbij heeft het panel geconstateerd dat ook deze studenten voldoen aan de criteria van startbekwame docent. De twijfels van het panel betroffen de onderwerpkeuze voor de afstudeerscriptie of de methode van onderzoek en verslaglegging. Het onderwerp is soms te breed gekozen. Verbeteringen zijn mogelijk in de verbinding tussen het theoretisch kader en praktijk onderzoek. Het praktijkonderzoek kan steviger worden begeleid op de onderdelen deelvragen, motivatie, plan van aanpak en de keuze van de onderzoeksmethode. Ook zou een vertaling van de onderzoek conclusies naar aanbevelingen voor het schoolbeleid beter uitgevoerd kunnen worden. In andere gevallen levert het praktijkonderzoek van een eindscriprie wel aantoonbare meerwaarde op voor de school.

De opleiding heeft de afgelopen twee jaar veel werk verricht in het verbeteren van het niveau van de eindwerkstukken en dan met name het onderdeel praktijkonderzoek. Een aantal docenten heeft daarvoor een eigen methode ontwikkeld "Twaalfstappen plan". Het panel ziet dat deze methode het doen van het onderzoek wel op alle punten raakt, maar dat daarnaast een stevige begeleiding van de opleiding nodig blijft. De opleiding is zich daar zeer bewust van en zoekt naar vormen van borging, door scholing van afstudeerbegeleiders en door het nemen van steekproeven van afstudeerwerken.

Daarbij wil de opleiding vooral inzetten op het afleveren van afgestudeerden met een onderzoekend vermogen, zonder hen meteen als onderzoekers op te leiden. Het begrip onderzoekend vermogen is naar de mening van het panel niet helder geoperationaliseerd.

Functioneren afgestudeerden

Alumni zijn tevreden over de aansluiting tussen de opleiding en het werk. Dat blijkt zowel uit eigen alumni-onderzoek als uit de Hbo-monitor.

Het panel heeft alumni en werkveldcontactpersonen gevraagd naar hun werkervaring na afloop van de Pabo-opleiding. Uit de gesprekken met afgestudeerden komt naar voren dat de werkgelegenheid beperkt is. Alumni geven aan dat zij over goede kennis en kritisch vermogen beschikken om in het basisonderwijs aan de slag te gaan. Vertegenwoordigers van het werkveld geven desgevraagd aan tevreden te zijn over het competentieniveau van de opgeleide startbekwame leerkrachten. Wel zien zij dat er nog ruimte is voor groei na de afstudeerfase. De studenten noemen daarbij ook de mogelijkheid voor een vervolgstudie. De Pabo zou in deze zogenaamde fase een rol kunnen vervullen. De Pabo heeft hiervoor een plan ontwikkeld met de Koöperaasje, maar dat heeft om financiële redenen geen doorgang kunnen vinden.

De werkgelegenheid van afgestudeerden in de directe regio is beperkt. De opleiding stimuleert studenten om ook in de Randstad stage te lopen en praktijkervaring op te doen.

Overwegingen en conclusie

Het panel heeft het systeem van toetsing en de realisatie van de eindkwalificaties bestudeerd. Het valt het panel op dat de opleiding de laatste jaren het systeem van toetsing en de beoordeling sterk verbeterd heeft. Het panel constateert dat het kwaliteitsniveau is toegenomen. Er is nog wel ruimte voor verbetering is. De verbetering is vooral te vinden in het verder ontwikkelen van toetsmatrijzen, het onderbouwen van de cijfers, de kwaliteit van de feedback en de diepgang van de assessments. Het panel constateert dat de opleiding dit onderwerp gedegen onder de aandacht heeft.

De eindwerkstukken zijn alle voldoende bevonden, met wat kanttekeningen. Het panel constateert dat de eindkwalificaties van de opleiding niet in alle gevallen helder zijn aan te tonen in de eindwerkstukken, maar wel terug te vinden zijn in de portfolio's die het panel ter inzage heeft gekregen. Met name de begeleiding van de eindwerkstukken kan beter, vindt het panel. Daarbij zou de opleiding wellicht sterker kunnen operationaliseren wat zij verwacht van de onderzoekende houding van afgestudeerde studenten (zie ook standaard 2). Verder is het van belang dat er in de startfase van de onderzoek bij het opstellen van een onderzoeksplan meer aandacht wordt besteed aan het formuleren van de probleemstelling en de probleemaafbakening. Tot slot constateert het panel dat afgestudeerde studenten aan de Pabo NHL voldoende zijn geëquipeerd om als startend docent aan de slag te gaan. Er is ruimte voor de Pabo om activiteiten te ondernemen om afgestudeerden beter te ondersteunen in hun beginnende beroepspraktijk.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

3 Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel
<i>Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties</i>	voldoende
<i>Standaard 2 Oriëntatie van het programma</i>	voldoende
<i>Standaard 3 Inhoud van het programma</i>	goed
<i>Standaard 4 Vormgeving van het programma</i>	goed
<i>Standaard 5 Instroom</i>	goed
<i>Standaard 6 Studeerbaarheid</i>	goed
<i>Standaard 7 Duur</i>	voldoende
<i>Standaard 8 Personeelsbeleid</i>	voldoende
<i>Standaard 9 Kwaliteit van het personeel</i>	voldoende
<i>Standaard 10 Kwantiteit van het personeel</i>	voldoende
<i>Standaard 11 Materiële voorzieningen</i>	goed
<i>Standaard 12 Studiebegeleiding</i>	goed
<i>Standaard 13 Evaluatie resultaten</i>	voldoende
<i>Standaard 14 Verbetermaatregelen</i>	voldoende
<i>Standaard 15 Betrokkenheid bij kwaliteitszorg</i>	goed
<i>Standaard 16 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties</i>	voldoende

Overwegingen en conclusie

Weging van de oordelen op de zestien standaarden op basis van de motivering bij de standaarden en volgens de beslisregels van NVAO:

- Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval 'onvoldoende' indien standaard 1 of 16 als onvoldoende beoordeeld wordt. Een 'onvoldoende' bij standaard 1 kan niet leiden tot het toekennen van een herstelperiode door de NVAO.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'goed' zijn indien tenminste de standaarden 1, 3, 6, 9, 13, 14, 15 en 16 als goed worden beoordeeld.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'excellent' zijn indien de standaarden 1, 3, 6, 9, 13, 14, 15 en 16 als excellent worden beoordeeld.

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande hbo-bachelor opleiding Opleiding tot leraar Basisonderwijs van NHL Hogeschool als **voldoende**.

4 Aanbevelingen

Standaard 1:

- Maak echt werk van de internationalisering van de opleiding.
- Versterk de banden met scholen in de randstad om studenten voor te bereiden op een loopbaan buiten Friesland.

Standaard 2:

- Maak helder wat je verstaat onder een onderzoekende houding van studenten en maak dat tot uitgangspunt van je onderwijs en eindwerkstukken
- Overweeg het opnemen van oorspronkelijke literatuur van toonaangevende didactici, in plaats van te volstaan met handboeken.

Standaard 3:

- Stel heldere vakdidactische doelen vast voor vakken als rekenen, taal enzovoorts en gebruik deze als ijkpunt voor de toetsing.

Standaard 8:

- Ontwikkel een visie op de leraaropleider en zoek daarbij aansluiting bij het gedachtegoed van de Velon.

Standaard 10:

- Blijf scherp op de ontwikkeling van werkdruk.

Standaard 13:

- Blijf aandacht besteden aan kwaliteitszorg en werk door het kwaliteitsbesef van individuele docenten te checken aan een gezamenlijke kwaliteitscultuur.
- Zoek naar onderbouwing van de streefnormen die past bij de opleiding.

Standaard 14:

- Breng samenhang in de kwaliteitszorg door diverse verbetermaatregelen in verband te brengen en te prioriteren.

Standaard 16:

- Blijf aandacht besteden aan de kwaliteit van toetsing door beoordelingsformulieren te verbeteren, assessoren op te leiden en toetsdoelen helder te verwoorden.
- Verstevig de onderzoeksbegeleiding van de eindwerkstukken .
- Ontwikkel activiteiten in de inductiefase.

5 Bijlagen

Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding

De eindkwalificaties van de opleiding Pabo NHL komen overeen met de SBL-competenties die landelijk zijn vastgelegd in de wet BiO. Het gaat om de volgende competenties:

1. Interpersoonlijk competent

Een leraar die interpersoonlijk competent is, geeft op een goede manier leiding. Zo'n leraar schept een vriendelijke en coöperatieve sfeer en brengt een open communicatie tot stand.

Zo'n leraar bevordert de zelfstandigheid van de leerlingen en zoekt in zijn interactie met hen een goede balans tussen:

- leiden en begeleiden,
- sturen en volgen,
- confronteren en verzoenen,
- corrigeren en stimuleren.

2. Pedagogisch competent

Een leraar die pedagogisch competent is, biedt de leerlingen in een veilige leeromgeving houvast en structuur bij de keuzes die zij moeten maken en hij bevordert dat zij zich verder kunnen ontwikkelen.

Zo'n leraar zorgt ervoor dat de leerlingen:

- weten dat ze erbij horen en welkom zijn,
- weten dat ze gewaardeerd worden,
- op een respectvolle manier met elkaar omgaan,
- uitgedaagd worden om verantwoordelijkheid te nemen voor elkaar,
- initiatieven kunnen nemen en zelfstandig kunnen werken.

3. Inhoudelijk en didactisch competent

Een leraar die vakinhoudelijk en didactisch competent is, ontwerpt een krachtige leeromgeving in zijn groep en zijn lessen.

Zo'n leraar:

- stemt de leerinhouden en ook zijn doen en laten af op de leerlingen en houdt rekening met individuele verschillen,
- motiveert de leerlingen voor hun leertaken, daagt hen uit om er het beste van te maken en helpt hen om ze met succes af te ronden,
- leert de leerlingen leren, ook van en met elkaar, om daarmee onder andere hun zelfstandigheid te bevorderen.

4. Organisatorisch competent

Een leraar die organisatorisch competent is, zorgt voor een overzichtelijke, ordelijke, taakgerichte sfeer in zijn klas en lessen.

Zo'n leraar zorgt er dus voor dat de leerlingen:

- weten waar ze aan toe zijn en welke ruimte ze hebben voor eigen initiatief,
- weten wat ze moeten doen, hoe en met welk doel ze dat moeten doen.

5. Competent in samenwerking met collega's

Een leraar die competent is in het samenwerken met zijn collega's, levert zijn bijdrage aan een goed pedagogisch en didactisch klimaat op zijn school, aan goede onderlinge samenwerking en aan een goede schoolorganisatie.

Dat wil zeggen dat zo'n leraar:

- goed met collega's communiceert en samenwerkt,
- een constructieve bijdrage levert aan vergaderingen en andere vormen van schooloverleg en aan de werkzaamheden die moeten worden uitgevoerd om de school goed te laten functioneren,
- een bijdrage levert aan de ontwikkeling en verbetering van zijn school.

6. Competent in samenwerken met de omgeving

Een leraar die competent is in het samenwerken met de omgeving, levert in het belang van de leerlingen zijn bijdrage aan een goede samenwerking met mensen en instellingen in de omgeving van de school.

Dat wil zeggen dat zo'n leraar:

- goede contacten onderhoudt met de ouders of verzorgers van de leerlingen,
- goede contacten onderhoudt met mensen en instellingen die ook te maken hebben met de leerlingen.

7. Competent in reflectie en ontwikkeling

Een leraar die competent is in reflectie en ontwikkeling, denkt regelmatig na over zijn beroepsopvattingen en zijn professionele bekwaamheid. Zo'n leraar streeft ernaar zijn beroepsuitoefening bij de tijd te houden en te verbeteren.

Zo'n leraar:

- weet goed wat hij belangrijk vindt in zijn leraarschap en van welke waarden, normen en onderwijskundige opvattingen hij uitgaat,
- heeft een goed beeld van zijn eigen competenties, zijn sterke en zwakke kanten,
- werkt op een planmatige manier aan zijn verdere ontwikkeling, stemt zijn ontwikkeling af op het beleid van zijn school en benut de kansen die de school biedt om zich verder te ontwikkelen.

Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma

					VOLTijd REGULIER																										
Leerplanoverzicht																															
Opleiding				Leraar Basisonderwijs																											
Variant				Voltijd																											
Studiejaar				2013-2014																											
		Code OndewijsEenheid						Code ToetsEenheid						EC's per leerlijn																	
Major / Minor		Periode		Afkorting sjabloon		Eigenaar		Onderwijsvorm		Fase		laar vanaf		Titel Kort		Titel lang ToetsEenheid		Themaliin		Flankerende lijn		Vaardighedenlijn		Metaalijn							
Ja ar 1						Titel Kort		Titel Lang Onderwijseenheid		Afkorting sjabloon		Eigenaar		Onderwijsvorm		Fase		laar vanaf		Titel Kort		Titel lang ToetsEenheid		Themaliin		Flankerende lijn		Vaardighedenlijn		Metaalijn	
Ma jor	1 . 1	O E O	PA B O	1 3	OB.SLO	1.SLO																								*	
		O E O	PA B O	1 3	OB.Ond.&Media1	1.Onderwijs & Media1 incl. ev ICT																								*	
		O E O	PA B O	1 3	OB.Presenteren	1.Presenteren		T E		PA BO		V t		P 3		OB.Portfolio1		Presenteren										*			
		O E O	PA B O	1 3	OB.Tutoraat	1.Tutoraat														*											
		O E O	PA B O	1 3	OB.Ontw.psy ch.	1.Ontwikkelingspsychologie		T E		PA BO		V t		P 3		OB.Ontw.psy ch.		Ontwikkelingspsychologie				2									
		O E O	PA B O	1 3	OB.Lesgeven 1	1.Lesgeven aan Kinderen 1														*											
		O E O	PA B O	1 3	OB.Taal1.1	1.Taal 1.1 Taalonderwijs, Jeugdliteratuur														*											
		O E O	PA B O	1 3	OB.CITO.Taal	1.CITO Taal (deficientieprogramma)		T E		PA BO		V t		P 3		OB.CITO.Taal		CITO Taal						*							
		O E O	PA B O	1 3	OB.CITO.Wiscat	1.CITO Wiscat (deficientieprogramma)		T E		PA BO		V t		P 3		OB.CITO.Wiscat		CITO Wiscat						*							
		O E O	PA B O	1 3	OB.Getallen1	1.Hele Getallen 1		T E		PA BO		V t		P 3		OB.Getallen1		Hele Getallen 1		2											
		O E O	PA B O	1 3	OB.Tijd/Gesc	1.Tijd / Geschiedenis		T E		PA BO		V t		P 3		OB.tijd/gesch		Tijd/Geschiedenis		*											

								VOLTijd REGULIER																							
Leerplanoverzicht																															
Opleiding						Leraar Basisonderwijs																									
Variant						Voltijd																									
Studiejaar						2013-2014																									
		Code OndewijsEenheid										Code ToetsEenheid								EC's per leerlijn											
Major / Minor	Periode	Afkorting	sjabloon	Eigenaar	Laar vanaf	Titel Kort		Titel Lang Onderwijseenheid				Afkorting	sjabloon	Eigenaar	Onderwijsvorm	Fase	Laar vanaf	Titel Kort		Titel lang ToetsEenheid		Themaliin	Flankerende liin	Vaardighedenliin	Metaal						
		E	B	O	3	hie						E	BO	t			3														
																		OB.tijd/gesch.		CITO Geschiedenis			*								
		O	PA	B	1	OB.Frysk		1.Frysk foar Frysktaligen ^K				T	PA	V	P		1	OB.Frysk		Frysk foar Frysktaligen			*								
		E	B	O	3							E	BO	t			3														
		O	PA	B	1	OB.Net Frysk		1.Frysk foar Net- Frysktaligen ^K				T	PA	V	P		1	OB.Net Frysk		Frysk foar Net Frysktaligen			*								
		E	B	O	3																		*								
		O	PA	B	1	OB.Altern.Frysk		1.Alternatief programma Fries ^K															*								
		E	B	O	3							T	PA	V	P		1	OB.Schrijven		Schrijven			1								
		O	PA	B	1	OB.Beeldend		1.Beeldende Vormgeving															*								
		E	B	O	3																										
Major	1	O	PA	B	1	OB.SLO		1.SLO				T	PA	V	P		1	OB.Portfolio1		Ontwikkelingsportf olio					6						
	2	E	B	O	3							E	BO	t			3														
		O	PA	B	1	OB.Ond.&Media1		1.Onderwijs & Media1 incl. ev ICT										OB.Portfolio1		Onderwijs&Media 1 inc. ev ICT			*								
		E	B	O	3																										
		O	PA	B	1	OB.Tutoraat		1.Tutoraat														*									
		E	B	O	3							T	PA	V	P		1	OB.Lesgeve n1		Lesgeven aan Kinderen 1			1								
		O	PA	B	1	OB.CITO.Taal		1.CITO Taal (deficientieprogramma)															*								
		E	B	O	3							T	PA	V	P		1	OB.Taal 1		Taal 1 Jeugdliteratuur&L ezen			2								

					VOLTijd REGULIER							
Leerplanoverzicht												
Opleiding		Leraar Basisonderwijs										
Variant		Voltijd										
Studiejaar		2013-2014										
		Code OndewijsEenheid				Code ToetsEenheid				EC's per leerlijn		
Major / Minor	Periode	Afkorting sjabloon Eigenaar	Jaar vanaf	Titel Kort	Titel Lang Onderwijseenheid	Afkorting sjabloon Eigenaar	Jaar vanaf	Titel Kort	Titel lang ToetsEenheid	Themaliin	Flankerende lijn	Metaalijn
								OB.Taal 1	Toets Jeugdliteratuur&Lezen			
								OB.Taal 1	Opdracht Jeugdliteratuur			
		O E	PA B 3	OB.CITO.Wiscat	1.CITO Wiscat (deficientieprogramma)						*	
		O E	PA B 3	OB.Tijd/Geschiede	1.Tijd / Geschiedenis	T E	PA BO	V P 1 3	OB.tijd/gesch.	Tijd/Geschiedenis	3	
								OB.tijd/gesch.	CITO Geschiedenis			
								OB.tijd/gesch.	Praktijkopdracht/Verslag			
		O E	PA B 3	OB.Frysk	1.Frysk foar Frysktaligen (keuze)	T E	PA BO	V P 1 3	OB.Frysk	Frysk foar Frysktaligen	2	
		O E	PA B 3	OB.Net Frysk	1.Frysk foar Net-Frysktaligen (keuze)	T E	PA BO	V P 1 3	OB.Net Frysk	Net-Frysk	(2)	
		O E	PA B 3	OB.Altern.Frysk	1.Alternatief programma Fries (keuze)	T E	PA BO	V P 1 3	OB.Altern.Frysk	Alternatief programma Fries	(2)	
		O E	PA B 3	OB.Onderwijs HJK	1.Onderwijs aan Het Jonge Kind						*	
		O E	PA B 3	OB.Getallen2	1.Hele Getallen 2	T E	PA BO	V P 1 3	OB.Getallen2	Hele Getallen 2	2	
		O E	PA B 3	OB.Aardrijksk.	1.Ruimte/Aardrijkskunde	T E	PA BO	V P 1 3	OB.Aardrijks.	Ruimte/Aardrijkskunde	*	
								OB.Aardrijks.	CITO Aardrijkskunde		*	
		O E	PA B 3	OB.Bewegins	1.Bewegingsonderwijs						*	

						VOLTijd REGULIER																
Leerplanoverzicht																						
Opleiding				Leraar Basisonderwijs																		
Variant				Voltijd																		
Studiejaar				2013-2014																		
		Code OndewijsEenheid						Code ToetsEenheid							EC's per leerlijn							
Major / Minor	Periode	Afkorting	siabloon	Eigenaar	laar vanaf	Titel Kort	Titel Lang Onderwijseenheid	Afkorting	siabloon	Eigenaar	onderwijsnorm	Fase	laar vanaf	Titel Kort	Titel lang ToetsEenheid	Themaliin	Flankerende liin	Vaardighedenliin	Metaal			
			O	PA	1	OB.Beeldend	1.Beeldende Vorming	T	PA	V	P	1	OB.Beeldend	Beeldend			3					
		E	B	O	3			E	BO	t		3										
													OB.Beeldend	Beeldend Kennis								
													OB.Beeldend	Beeldend Vaardig								
Major	1. 3	O	PA	1	OB.SLO	1.SLO													*			
		E	B	O	3																	
		O	PA	1	OB.Schr.Com	1.Schriftelijke											*					
		E	B	O	3	m	Communicatie															
		O	PA	1	OB.Ond.&Me	1.Onderwijs&Media2											*					
		E	B	O	3	dia2																
		O	PA	1	OB.Tutoraat	1.Tutoraat										*						
		E	B	O	3																	
		O	PA	1	OB.Lesgeven	1.Lesgeven aan		T	PA	V	P	1	OB.Lesgeve	Lesgeven aan			1					
		E	B	O	3	2	Kinderen 2	E	BO	t		3	n2	Kinderen 2								
		O	PA	1	OB.Onderwijs	1.Onderwijs aan Het		T	PA	V	P	1	OB.Onderwij	Onderwijs aan Het			1					
		E	B	O	3	HJK	Jonge Kind	E	BO	t		3	sHJK	Jonge Kind								
		O	PA	1	OB.Aardrijksk	1.Ruimte/Aardrijkskund		T	PA	V	P	1	OB.Aardrijks.	Ruimte/Aardrijksk			2					
		E	B	O	3	.	e	E	BO	t		3		unde								
													OB.Aardrijks.	CITO								
													Aardrijkskunde	Praktijkopdracht								
													OB.Aardrijks.									
		O	PA	1	OB.Taal 2.1	1.Taal 2										*						
		E	B	O	3		Taalbeschouwing, Mondelinge Taalvaardigheid															
		O	PA	1	OB.Prof.Gecij	1.Professionele		T	PA	V	P	1	OB.Prof.Geci	Professionele			2					
		E	B	3	ferdh1	Gecijferdheid 1		E	BO	t		3	ijferdh1	Gecijferdheid 1								

								VOLTijd REGULIER											
Leerplanoverzicht																			
Opleiding						Leraar Basisonderwijs													
Variant						Voltijd													
Studiejaar						2013-2014													
		Code OndewijsEenheid								Code ToetsEenheid								EC's per leerlijn	
Major / Minor	Periode	Afkorting	sjabloon	Eigenaar	Jaar vanaf	Titel Kort	Titel Lang Onderwijseenheid	Afkorting	sjabloon	Eigenaar	Onderwijsvorm	Fase	Jaar vanaf	Titel Kort	Titel lang ToetsEenheid	Themali	Flankerende lijn	Vaardighedenlijn	
		O E	PA B	1 O	OB.3	Natuur/Techn	1.Natuur & Techniek	T E	PA BO	V t	P 3	1	OB.Natuur/Techn	CITO Natuur&Techniek		*			
		O E	PA B	1 O	OB.3	Engels	1.Engels	T E	PA BO	V t	P 3	1	OB.Engels	Engels		2			
		O E	PA B	1 O	OB.3	Bewegingsond	1.Bewegingsonderwijs	T E	PA BO	V t	P 3	1	OB.Bewegingsond	Bewegingsonderwijs		2			
		O E	PA B	1 O	OB.3	Cultuuron	1.Cultuuronderwijs	T E	PA BO	V t	P 3	1	OB.Cultuuro	Cultuuronderwijs		1			
		O E	PA B	1 O	OB.3	Drama	1.Drama									*			
		O E	PA B	1 O	OB.3	Muziek	1.Muziek									*			
		O E	PA B	1 O	OB.3	Projectweek Cultuur	1.Projectweek Cultuur	T E	PA BO	V t	P 3	1	OB.Projectweek Cultuur	Projectweek Cultuur	1				
Major	1 . 4	O E	PA B	1 O	OB.3	SLO	1.SLO	T E	PA BO	V t	P 3	1	OB.Portfolio2	Ontwikkelingsportfolio 2				6	
		O E	PA B	1 O	OB.3	Schr.Comm	1.Schriftelijke Communicatie						OB.Portfolio2	Schriftelijke Communicatie		*			
		O E	PA B	1 O	OB.3	Ond.&Media2	1.Onderwijs&Media2						OB.Portfolio2	Onderwijs&Media 2		*			
		O E	PA B	1 O	OB.3	Tutoraat	1.Tutoraat	T E	PA BO	V t	P 3	1	OB.Assessment	Assessment OB	8				
		O E	PA B	1 O	OB.3	Pedagogiek	1.Pedagogiek	T E	PA BO	V t	P 3	1	OB.Pedagogiek	Pedagogiek		1			

				VOLTijd REGULIER														
Leerplanoverzicht																		
Opleiding				Leraar Basisonderwijs														
Variant				Voltijd														
Studiejaar				2013-2014														
		Code OndewijsEenheid						Code ToetsEenheid						EC's per leerlijn				
Major / Minor	Periode	Afkorting Eigenaar	Laar vanaf	Titel Kort	Titel Lang Onderwijseenheid			Afkorting Eigenaar	onderwijsnorm Fase	Laar vanaf	Titel Kort	Titel lang ToetsEenheid			Themaliin	Flankerende lijn	Vaardighedenlijn	Meta lijn
	O E B O	PA 1 B 3 O	OB.Taal 2.2	1.Taal 2.2 Stellen & Spelling (+ ADIM)				T E B O	V P 1 t 3	OB.Taal2	Taal 2 Taalbeschouwing, Stellen & Spelling			2				
	O E B O	PA 1 B 3 O	OB.Prof.Gecijferdh1	1.Professionele Gecijferdheid 1														
	O E B O	PA 1 B 3 O	OB.Rek.prakt.	1.Rekenen in de Praktijk				T E B O	V P 1 t 3	OB.Rek.prakt.	Rekenen in de Praktijk			1				
	O E B O	PA 1 B 3 O	OB.Natuur/Techn	1.Natuur & Techniek				T E B O	V P 1 t 3	OB.Natuur/Techn	Natuur & Techniek			3				
										OB.Natuur/Techn	CITO Natuur&Techniek							
										OB.Natuur/Techn	Natuur & Techniek Praktijkopdracht							
	O E B O	PA 1 B 3 O	OB.Drama	1.Drama				T E B O	V P 1 t 3	OB.Drama	Drama			1				
	O E B O	PA 1 B 3 O	OB.Muziek	1.Muziek				T E B O	V P 1 t 3	OB.Muziek	Muziek Kennis			2				
											EC's totaal Propedeuse			9 9	3 2	0 0	1 2	6 0
Jaar 2			HF2013	Cohort 2012-2013														
Major	2 . 1	O E B O	PA 1 B 3 O	BB.SLO	2.SLO													*
		O E B O	PA 1 B 3 O	BB.Ond.&Media1	2.Onderwijs & Media 1												*	
		O E B O	PA 1 B 3 O	BB.Tutoraat	2.Tutoraat										*			

				VOLTijd REGULIER																		
Leerplanoverzicht																						
Opleiding				Leraar Basisonderwijs																		
Variant				Voltijd																		
Studiejaar				2013-2014																		
		Code OndewijsEenheid								Code ToetsEenheid								EC's per leerlijn				
Major / Minor	Periode	Afkorting Eigenaar	Jaar vanaf	Titel Kort	Titel Lang Onderwijseenheid				Afkorting Eigenaar	Jaar vanaf	Titel Kort	Titel lang ToetsEenheid				Thema lijn	Flankerende lijn	Vaardigheden lijn	Metalen			
		O E O	PA B 3	1 BB.Onderwijs k.1	2.Onderwijskunde Thema 1				T E	PA BO	V t	P P 3	1 BB.Onderwij sk Th1	Onderwijskunde Thema 1					1			
		O E O	PA B 3	1 BB.T1.Reken en	2.Rekenen Thema 1				T E	PA BO	V t	P P 3	1 BB.T1.Reken en ^D	Toetsen en Differentiëren Rekenen Thema 1					1			
		O E O	PA B 3	1 BB.T1.Taal	2.Toetsen en Differiëntieren Frysk/Ned Thema 1				T E	PA BO	V t	P P 3	1 BB.T1.Taal2 ^D	Toetsen en Differentiëren Frysk/Ned Thema 1					2			
													BB.T1.Taal2	Toetsen en Differentiëren Frysk Thema 1								
													BB.T1.Taal2	Toetsen en Differentiëren Nederlands Thema 1								
		O E O	PA B 3	1 BB.FL.Taal 2.1	2.Taal, Spelling, Lezen & Schrijven				T E	PA BO	V t	P P 3	1 FL.Taal2.1	Taal, Spelling, Lezen & Schrijven					2			
		O E O	PA B 3	1 BB.Beweg.on d.1	2.Bewegingsonderwijs 1				T E	PA BO	V t	P P 3	1 BB.Beweg.o nd.2	Bewegingsonderw ijs 2					1			
		O E O	PA B 3	1 BB.T3.M&W	2.Natuur, Techniek en Gezondheid Thema 1				T E	PA BO	V t	P P 3	1 BB.T1.M&W ^D	Natuur, Techniek en Gezondheid Thema 1					3			
													BB.T1.M&W	Natuur, Techniek en Gezondheid Thema 1 Presentatie								
													BB.T1.M&W	Natuur, Techniek en Gezondheid Thema 1 Verslag								
		O E O	PA B 3	1 BB.Project M&W	2.Poject M&W Orvelte				T E	PA BO	V t	P P 3	1 BB.Poject M&W	Project M&W Orvelte					1			
Ma	2	O	PA	1	BB.SLO	2.SLO				T	PA	V	P	1	BB.Portfolio1	Ontwikkelingsportf						3

								VOLTijd REGULIER																		
Leerplanoverzicht																										
Opleiding				Leraar Basisonderwijs																						
Variant				Voltijd																						
Studiejaar				2013-2014																						
		Code OndewijsEenheid										Code ToetsEenheid										EC's per leerlijn				
Major / Minor	Periode	Afkorting	siabloon	Eigenaar	laar vanaf	Titel Kort		Titel Lang Onderwijseenheid		Afkorting	siabloon	Eigenaar	Onderwijsnorm	Fase	laar vanaf	Titel Kort		Titel lang ToetsEenheid		Thema	lijn	Flankerende	lijn	Vaardigheden	lijn	Meta
Major	2	EBO	3							EBO	3							Portfolio 1								
		OBO	1	PA	3	BB.Ond.&Media1		2.Onderwijs & Media 1		TEBO	1	PA	V	P	3	BB.Portfolio1		Onderwijs & Media 1					*			
		OBO	1	PA	3	BB.Communiceren		2.Communiceren met Kinderen															*			
		OBO	1	PA	3	BB.Tutoraat		2.Tutoraat		TEBO	1	PA	V	P	3	BB.Assessment Th1		Assessment BB T1: Meer willen met Verschillen		6						
		OBO	1	PA	3	BB.Onderwijsk.2		2.Onderwijskunde Thema 2		TEBO	1	PA	V	P	3	BB.Onderwijsk Th2		Onderwijskunde Thema 2				1				
		OBO	1	PA	3	BB.Filosoferen		2.Filosoferen met Kinderen		TEBO	1	PA	V	P	3	BB.Filosoferen		Filosoferen met Kinderen				1				
		OBO	1	PA	3	BB.Engels		2.Engels Thema 2		TEBO	1	PA	V	P	3	BB.T2.Engels ^D		Engels Thema 2				2				
		OBO	1	PA	3	BB.T2.Taal		2.Jeugdliteratuur, Stellen & Mondelinge Taalv. Thema 2		TEBO	1	PA	V	P	3	BB.T2.Taal ^D		Jeugdliteratuur, Stellen & Mondeling Taalv. Thema 2				2				
		OBO	1	PA	3	BB.T2.Kunst		2.Drama en Dans & Muziek Thema 2		TEBO	1	PA	V	P	3	BB.T2.Kunst ^D		Drama en Dans & Muziek Thema 2				2				
																BB.T2.Kunst		Drama en Dans Thema 2								
																BB.T2.Kunst		Muziek Thema 2								
		OBO	1	PA	3	BB.FL.Rekenen2		2.Breuken, Procenten en Verhoudingen KB		TEBO	1	PA	V	P	3	BB.FL.Rekenen2		Breuken, Procenten en Verhoudingen KB				1				
Major	2	OBO	1	PA	3	BB.SLO		2.SLO																*		
		OBO	1	PA	3	BB.Ond.&Media		2.Onderwijs & Media 2															*			

								VOLTIJD REGULIER													
Leerplanoverzicht																					
Opleiding				Leraar Basisonderwijs																	
Variant				Voltijd																	
Studiejaar				2013-2014																	
		Code OndewijsEenheid								Code ToetsEenheid								EC's per leerlijn			
Major / Minor	Periode	Afkorting Eigenaar	Jaar vanaf	Titel Kort		Titel Lang Onderwijseenheid				Afkorting Eigenaar	Jaar vanaf	Titel Kort		Titel lang ToetsEenheid				Themali n	Flankerende lijn	Maatregelen	
	EBO	PA	3	dia2																	
	OEB	PA	1							T				Assessment BB T2: Communiceren met Kinderen				6			
	OEB	PA	1	BB.Tutoraat		2.Tutoraat				T	BO	V	P	1	BB.Assessm ent Th2						
	OEB	PA	1	BB.Onderwijs k.3		2.Onderwijskunde Thema 3				T	BO	V	P	1	BB.Onderwij sk Th3					1	
	OEB	PA	1	BB.T3.Reken en		2.Meten, Meetkunde en Verbanden Thema 3				T	BO	V	P	1	BB.T3.Reken en ^D					2	
	OEB	PA	1	BB.T3.M&W		2.Ruimte en Tijd Thema 3				T	BO	V	P	1	BB.T3.M&W ^D					3	
														BB.T3.M&W							
														BB.T3.M&W							
	OEB	PA	1	BB.T3.Kunst		2.Beeldende Vorming Thema 3				T	BO	V	P	1	BB.T3.Kunst ^D					2	
	OEB	PA	1	BB.FL.Reken en		2.Meten, Meetkunde en Verbanden KB				T	BO	V	P	1	BB.FL.Reken en1					1	
	OEB	PA	1	BB.Projectwe ek Cultuur		2.Projectweek Cultuur				T	BO	V	P	1	BB.Projectwe ek HJK					1	
	OEB	PA	1	BB.Frysk		2.Frysk oan bod foar Frysktaligen (keuze)				T	BO	V	P	1	BB.Frysk					1	
	OEB	PA	1	BB.Net.Frysk		2.Frysk Skriuwe foar Net-Frysktaligen (keuze)				T	BO	V	P	1	BB.Net.Frysk					(1)	
	OEB	PA	1	BB.Altern.Fry		2.Alternatief programma													*		

				VOLTijd REGULIER												
Leerplanoverzicht																
Opleiding				Leraar Basisonderwijs												
Variant				Voltijd												
Studiejaar				2013-2014												
		Code OndewijsEenheid						Code ToetsEenheid						EC's per leerlijn		
Major / Minor	Periode	Afkorting Eigenaar	Jaar vanaf	Titel Kort	Titel Lang Onderwijseenheid	Afkorting Eigenaar	Jaar vanaf	Titel Kort	Titel lang ToetsEenheid	Thema lijn	Flankerende lijn	Vaardigheden lijn	Meta lijn			
		EB O	3	sk2	Fries (keuze)											
Major	2014	OEBO	PA13	BB.SLO	2.SLO	TEBO	VPT3	BB.Portfolio2	Ontwikkelingsportfolio 2				3			
		OEBO	PA13	BB.Ond.&Media2	2.Onderwijs & Media 2			BB.Portfolio2 BB.Portfolio2	Onderwijs & Media 2 Communiceren met Kinderen			*				
		OEBO	PA13	BB.Tutoraat	2.Tutoraat	TEBO	VPT3	BB.Assessment Th3	Assessment BB T3: Activerend Lesgeven	6						
		OEBO	PA13	BB.Taalbeschouwing2	2.Taalbeschouwing 2 (Taalkunde, Oefentoets, KB)	TEBO	VPT3	BB.Taalbeschouwing2	Taalbeschouwing		1					
		OEBO	PA13	BB.Altern.Frysk2	2.Alternatief programma Fries (keuze)	TEBO	VPT3	BB.Altern.Frysk2	Alternatief programma Fries	(1)						
		OEBO	PA13	BB.FL.Taal 2.4	2.Taal 2.4 WST, Begr.lezen & Taal in zaakvakken	TEBO	VPT3	BB.FL.Taal 2.4	WST, Begr.lezen & Taal in zaakvakken	1						
		OEBO	PA13	BB.Project rek.	2.Project Rekeninspiratie	TEBO	VPT3	BB.Project rek.	Project Rekeninspiratie		1					
		OEBO	PA13	BB.Prof.gecijf.2	2.Professionele Gecijferdheid 2	TEBO	VPT3	BB.Prof.gecijf.2	Professionele Gecijferdheid 2		1					
		OEBO	PA13	BB.Beweg.on d.2	2.Bewegingsonderwijs 2 KB	TEBO	VPT3	BB.Beweg.ond.1	Bewegingsonderwijs 1		1					
									EC's totaal Jaar 2 BB	18	36	06	60			
Jaar 3																
Major	3	OEBO	PA1	BB.BO.SLO	3.BO.SLO								*			

								VOLTijd REGULIER																															
Leerplanoverzicht																																							
Opleiding				Leraar Basisonderwijs																																			
Variant				Voltijd																																			
Studiejaar				2013-2014																																			
		Code OndewijsEenheid								Code ToetsEenheid								EC's per leerlijn																					
Major / Minor		Periode		Afkorting sjabloon Eigenaar		Jaar vanaf		Titel Kort				Titel Lang Onderwijseenheid				Afkorting sjabloon Eigenaar		Onderwijzevorm		Fase		Jaar vanaf		Titel Kort				Titel lang ToetsEenheid				Themali n		Flankerende lijn		Vaardighedenlij n			
jor		1		E B O		3										T		E		PA		V		P		1		BB.BO.Portfo lio BO				Onderzoeksvaardi gheden						*	
		E B O		PA		1		BB.BO.Onder zoeksvaardig heden				3.BO.Onderzoeksvaardi gheden				E		PA		V		P		1		BB.BO.Portfo lio BO				Onderzoeksvaardi gheden						*			
		E B O		PA		1		BB.BO.Ond.& Media1				3.BO.Onderwijs&Media 1																								*			
		E B O		PA		1		BB.BO.Schr.c omm				3.BO.Schriftelijke Communicatie																								*			
		E B O		PA		1		BB.BO.Tutura at				3.BO.Tutoraat																						*					
		E B O		PA		1		BB.BO.Casus week				3.BO.Casusweek HJK & HOK				T		E		PA		V		P		1		BB.BO.Casu sweek				Casusweek BO. HJK & HOK				1			
		E B O		PA		1		BB.BO Rekenen Def				3.BO.Rekenen deficiëntie KB																								*			
		E B O		PA		1		BB.BO Taal Def				3.BO.Taal deficiëntie KB																								*			
		O P E A B O		1 3 3		BB.BO.Kenni sbasis J/O				3.BO.Kennisbasis J/O Keuze onderdelen																										3			
		E B O		PA		1		BB.BO Soc. J/O				3.BO.Sociale+emotionel e ontw. J/O				T		E		PA		V		P		1		BB.BO.Soc. J/O				Sociale en emotionele ontwikkeling J/O				(1)			
		E B O		PA		1		BB.BO Cogn. J/O				3.BO.Cognitieve ontwikkeling J/O				T		E		PA		V		P		1		BB.BO.Cogn. J/O				Cognitieve ontwikkeling J/O				(2)			
		E B O		PA		1		BB.BO Mor. J/O				3.BO.Morele ontwikkeling J/O				T		E		PA		V		P		1		BB.BO.Mor. J/O				Morele ontwikkeling J/O				(1)			
		E B O		PA		1		BB.BO Mot.				3.BO.Motorische				T		PA		V		P		1		BB.BO.Mot.				Motorische				(					

					VOLTijd REGULIER														
Leerplanoverzicht																			
Opleiding				Leraar Basisonderwijs															
Variant				Voltijd															
Studiejaar				2013-2014															
		Code OndewijsEenheid				Code ToetsEenheid												EC's per leerlijn	
Major / Minor	Periode	Afkorting Eigenaar	Laar vanaf	Titel Kort	Titel Lang Onderwijseenheid	Afkorting Eigenaar	onderwijsnorm FSSE	Laar vanaf	Titel Kort	Titel lang ToetsEenheid	Thema lijn	Flankerende lijn	Vaardigheden lijn	Meta lijn					
	E	B	3	J/O	ontwikkeling J/O	E	BO	t	P	3	J/O	ontwikkeling J/O	(	1	)				
	O	PA	1	BB.BO Hers. J/O	3.BO.Hersenontwikkeling J/O	T	PA	V	P	1	BB.BO.Hers. J/O	Hersenontwikkeling J/O	(	1	)				
	O	PA	1	BB.BO Stim.J/O	3.BO.Stimuleren van ontwikkeling J/O	T	PA	V	P	1	BB.BO.Stim. J/O	Stimuleren van ontwikkeling J/O	(	1	)				
	O	PA	1	BB.BO Uitd. J/O	3.BO.Uitdagend en betekenisvol onderwijs J/O	T	PA	V	P	1	BB.BO.Uitd. J/O	Uitdagend onderwijs J/O	(	1	)				
	O	PA	1	BB.BO Verh. J/O	3.BO.Verhalend ontwerpen J/O	T	PA	V	P	1	BB.BO.Verh. J/O	Verhalend ontwerpen J/O	(	1	)				
	O	PA	1	BB.BO M&W J/O	3.BO.Natuuronderwijs, conceptontw.&natuurbeleving J/O	T	PA	V	P	1	BB.BO.M&W J/O	Natuuronderwijs - Conceptontw.&natuurbeleving J/O	(	1	)				
	O	PA	1	BB.BO Drama J/O	3.BO.Drama, spelen over thema's & verhalen J/O	T	PA	V	P	1	BB.BO Drama J/O	Drama - spelen over thema's & verhalen J/O	(	1	)				
	O	PA	1	BB.BO Muz. J/O	3.BO.Muziek - ontw.gericht muziekonderwijs J/O	T	PA	V	P	1	BB.BO Muz. J/O	Muziek - ontwikkelingsgericht muziekonderwijs J/O	(	1	)				
	O	PA	1	BB.BO Burg. J/O	3.BO.Burgerschapskunde J/O	T	PA	V	P	1	BB.BO Burg. J/O	M&W - burgerschapskunde J/O	(	1	)				
	O	PA	1	BB.BO Taal J/O	3.BO.Interactieve taalstimulering & Taalplezier J/O	T	PA	V	P	1	BB.BO Taal J/O	Taal - interactieve taalstimulering J/O	(	1	)				
	O	PA	1	BB.BO.Engels J/O	3.BO.EngelsJ/O	T	PA	V	P	1	BB.BO.Engels J/O	Engels J/O	(	1	)				
	O	PA	1	BB.BO BW J/O	3.BO.Beeldend, creatief in aanpak J/O	T	PA	V	P	1	BB.BO BW J/O	Beeldend- creatief in aanpak J/O	(	1	)				

						VOLTijd REGULIER															
Leerplanoverzicht																					
Opleiding				Leraar Basisonderwijs																	
Variant				Voltijd																	
Studiejaar				2013-2014																	
		Code OndewijsEenheid						Code ToetsEenheid						EC's per leerlijn							
Major / Minor	Periode	Afkorting	sjabloon	Eigenaar	Jaar vanaf	Titel Kort	Titel Lang Onderwijseenheid		Afkorting	sjabloon	Eigenaar	Onderwijsvorm	Fase	Jaar vanaf	Titel Kort	Titel lang ToetsEenheid		Thema	lijn	Flankerende lijn	Vaardighedenlijnen
		O E	PA B O	1 3	BB.BO.Filmopdracht J/O	3.BO.Filmopdracht J/O (Lectoraat Taalgebruik en Leren)	T E	PA B O	V P 1 3	BB.BO.Filmopdracht J/O	Filmopdracht(Lectoraat Taalgebruik en leren) J/O	(1)									
		O E	PA B O	1 3	BB.BO.Taalontwikkeling J/O	3.BO.Observeren van taalontwikkeling en leren J/O	T E	PA B O	V P 1 3	BB.BO.Taalontwikkeling J/O	Observeren van taalontwikkeling en leren J/O	(2)									
		O E	PA B O	1 3	BB.BO Schr. J/O	3.BO.Taal-Handschriftontwikkeling J/O	T E	PA B O	V P 1 3	BB.BO Schr. J/O	Taal - HandschriftontwikkelingJ/O	(1)									
		O E	PA B O	1 3	BB.BO Rek. J/O	3.BO.(Hoog)begaafdheid rekenen J/O	T E	PA B O	V P 1 3	BB.BO Rek. HOK	Rekenen - (hoog)begaafdheid J/O	(1)									
		O E	PA B O	1 3	BB.BO Gesch. J/O	3.BO.Van hunebed t/m Europa J/O	T E	PA B O	V P 1 3	BB.BO Gesch. HOK	M&W - canon geschiedenis HOK	(1)									
		O E	PA B O	1 3	BB.BO Fries J/O	3.BO.Canon van de Friese geschiedenis J/O	T E	PA B O	V P 1 3	BB.BO Fries J/O	Kanon fan de Fryske skiednis J/O	(1)									
		O E	PA B O	1 3	BB.BO Techn. J/O	3.BO.Domino Day J/O	T E	PA B O	V P 1 3	BB.BO Techn. J/O	Techniek in de onder- en bovenbouw J/O	(1)									
		O E	PA B O	1 3	VR.Vrije Ruimte 1-10	VR.Ruimte: 1-10	T E	PA B O	V P 1 3	VR.Ruimte 1-10	VR.Ruimte 1-10	1 0									
Major	3 . 2	O E	PA B O	1 3	BB.BO.SLO	3.BO.SLO	T E	PA B O	V P 1 3	BB.BO.Portfolio BO	Ontwikkelingsportfolio BO										
		O E	PA B O	1 3	BB.BO.Ond.& Media1	3.BO.Onderwijs&Media 1					BB.BO.Portfolio BO	Onderwijs & Media 1	*								
											BB.BO.Portfolio BO	Schriftelijke Communicatie	*								
		O E	PA B O	1 3	BB.BO.Tutoraat	3.BO.Tutoraat	T E	PA B O	V P 1 3	BB.BO.Assessment	Assessment BB.BO.	8									
		O E	PA B O	1 3	BB.BO.Ond.Sociologie	3.BO.Onderwijssociologie	T E	PA B O	V P 1 3	BB.BO.Onderwijssoc	Onderwijssociologie	1									

					VOLTijd REGULIER										
Leerplanoverzicht															
Opleiding				Leraar Basisonderwijs											
Variant				Voltijd											
Studiejaar				2013-2014											
		Code OndewijsEenheid				Code ToetsEenheid					EC's per leerlijn				
Major / Minor	Periode	Afkorting Eigenaar	Laar vanaf	Titel Kort	Titel Lang Onderwijseenheid	Afkorting Eigenaar	onderwijsvorm	Fase	Laar vanaf	Titel Kort	Titel lang ToetsEenheid	Thema lijn	Flankerende lijn	Vaardigheden lijn	Metaalijn
		O PA 1				T E PA BO	V P 1			BB.BO.Diversiteit	Diversiteit in Opvoedingsstijlen		1		
		O PA 1		BB.BO.Meertaligheid	3.BO.Meertaligheid	T E PA BO	V P 1			BB.BO.Meertalig	Meertaligheid		1		
		O PA 1		BB.BO.GS/GS/CU	3.BO.Geschiedenis/Gestelijke Stroming/Cultuureducatie	T E PA BO	V P 1			BB.BO.GS/GS/CU	Geschiedenis/Gestelijke Stroming/Cultuureducatie		2		
Minor	3	O PA 1													
	3	O PA 1		WB.SLO	3.WB.SLO										*
		O PA 1		WB.Tutoraat	3.WB.Tutoraat							*			
						T E PA BO	V P 1			WB.Leercontract Minor1	Leercontract Minor 1		1		
		O PA 1		WB.Casusweek	3.WB.Casusweek Minor 1	T E PA BO	V P 1			WB.Casusweek	Casusweek Minor 1		1		
		O PA 1		WB.Gedragspr.U	3.WB.Uitbreiding Gedragsproblemen Minor 1	T E PA BO	V P 1			WB.Gedragspr.u	Uitbreiding Gedragsproblemen		3		
										WB.Gedragspr.u	Uitbreiding Gedragsproblemen Minor 1 Tentamen				
										WB.Gedragspr.u	Uitbreiding Gedragsproblemen Minor 1 Verslag				
		O PA 1		WB.Ontw.psy ch.	3.WB.Ontwikkeling- en Leerpsychologie Minor 1	T E PA BO	V P 1			WB.Ontw.psy ch.	Ontwikkelings- en Leerpsychologie Minor 1		2		
		O PA 1		WB.Rekenen	3.WB.Leerproblemen Rekenen (4-12jarigen)	T E PA BO	V P 1			WB.Rekenen	Leerproblemen Rekenen (4-		2		

[illegible]

				VOLTijd REGULIER																
Leerplanoverzicht																				
Opleiding				Leraar Basisonderwijs																
Variant				Voltijd																
Studiejaar				2013-2014																
		Code OndewijsEenheid						Code ToetsEenheid						EC's per leerlijn						
Major / Minor	Periode	Afkorting	siabloon	Eigenaar	Laar vanaf	Titel Kort	Titel Lang Onderwijseenheid	Afkorting	siabloon	Eigenaar	onderwijsvorm	Fase	Laar vanaf	Titel Kort	Titel lang ToetsEenheid	Thema lijn	Flankerende lijn	Vaardigheden lijn	Meta lijn	
4																				
Minor	4	O E B O	PA 1 3		SB.Supervisie	4.SB.Supervisie		T E PA BO		V P 1 3			SB.Supervisie verslag	Supervisie verslag					3	
		O E B O	PA 1 3		SB.Tutoraat	4.SB.Tutoraat		T E PA BO		V P 1 3			SB.Assessment Minor2	Assessment Minor 2	2 4					
		O E B O	PA 1 3		SB.Act.Coll	4.SB.Actualiteitencolleges Minor 2							SB.Assessment Minor2	Actualiteiten Colleges Minor 2		*				
													SB.Assessment Minor2	Onderzoeksverslag		*				
													SB.Assessment Minor2	LiO documentatie		*				
								T E PA BO		V P 1 3			SB.Groepsplan Minor2	Groepsplan Minor 2	2					
		O E B O	PA 1 3		SB.Com.m.oud	4.SB.Communiceren met Ouders Minor 2		T E PA BO		V P 1 3			SB.Comm. Minor2	Communiceren met Ouders Minor 2				1		
		O E B O	PA 1 3		SB.SLO	4.SB.SLO		T E PA BO		V P 1 3			SB.Portfolio Minor3	Ontwikkelingsportfolio Minor 3					3	
		O E B O	PA 1 3		SB.Minor 3 Prof	4.SB.Profilering Minor 3		T E PA BO		V P 1 3			SB.Minor 3 Prof	Assessment Minor 3	2 7					
															5 3	0 0	1 6		6 0	
EC Jaar 4																3	0	1	6	0

Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris

Mevrouw drs. B.T.M. van Waesberghe, voorzitter

Mevrouw Van Waesberghe is ingezet vanwege haar deskundigheid op het gebied van onderwijs en vanwege haar inzicht in de internationale ontwikkelingen in dit werkveld. Mevrouw Van Waesberghe was tot haar pensionering in juni 2013 voorzitter van de directie van het Instituut Pabo van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. Zij was voorzitter van de European Primary Teacher Education (EPTE). De EPTE is een project waarbij een algemeen curriculum is gemaakt met zes partnerlanden: Zweden, Slovenië, Slowakije, Portugal, Oostenrijk en Polen, dat moet zorgen voor een verhoogde mobiliteit van studenten binnen de European Area of Higher Education. Mevrouw van Waesberghe was lid van de commissie Meijerink en als zodanig betrokken bij het vaststellen van de kennisbases. Daarnaast is mevrouw Van Waesberghe lid van de Raad van Toezicht van de Stichting Voorschools en Primair Onderwijs De Linge. Voor deze visitatie heeft mevrouw Van Waesberghe onze handleiding voor panelleden ontvangen en is zij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

1971 – heden	Diverse managementcursussen (Sioo, Walbos, Winner, intern HAN)
1970 – 1971	Hoofdakte
1968 – 1976	Doctoraal Orthopedagogiek
1964 – 1968	Kweekschool

Werkervaring:

2005 – 2013	Voorzitter Directie Instituut Pabo HAN (Pabo Arnhem - Pabo Groenewoud Nijmegen)
2000 – 2005	Directeur Pabo Arnhem
1994 – 2000	Seniordocent vakgroep Orthopedagogiek - RU Nijmegen
1988 – 1993	Gastdocent Post Academisch Onderwijs Geneeskunde - RU Nijmegen
1976 – 1998	Orthopedagoog revalidatiecentrum Groot Klimmendaal Arnhem (diverse functies)
1974 – 2000	Docent pedagogiek - Pabo Arnhem
1968 – 1972	Basisonderwijs - Sint-Jozefscholen Nijmegen

Overig:

Heden	Voorzitter European Primary Teacher Education (EPTE)
2012 – heden	Voorzitter Lokaal Belang Lingewaard
2012 – heden	Lid Raad van Toezicht - Stichting Voorschools en Primair Onderwijs De Linge
2012 - 2013	Lid diverse stuurgroepen en besturen, onder andere Technoplanet Arnhem, Technovium Nijmegen, Wetenschapsknooppunt WKRU, alle voortvloeiend uit het landelijk project Wetenschap en Techniek
2011	Lid commissie Meijerink
2010 – heden	Lid Raad van Bestuur - Stichting Het Bewaarde Land
2008 – 2013	Voorzitter Stichting Duurzame Pabo's
2005 – 2009	Voorzitter Vereniging van Eigenaren van de Landelijke Voortgangstoets (25 pabo's)
2002 – 2012	Voorzitter raad van bestuur Stichting Maatschappelijke Gezondheidszorg Bemmelen
2002 – 2005	Voorzitter Pabo's die werken met Probleem Gestuurd Onderwijs
2000 – 2010	Voorzitter PvdA, afdeling Lingewaard
1999 – 2002	Voorzitter bestuur Wit-Gele Kruis Bemmelen

Mevrouw G.J.A. Mathieu

Mevrouw Mathieu is ingezet vanwege haar deskundigheid op het gebied van primair onderwijs en vanwege haar inzicht in de internationale ontwikkelingen in dit werkveld.

Mevrouw Mathieu is adjunct-directeur, departementshoofd en lector afstandslernen bij specifieke lerarenopleiding aan Het Perspectief (avondschoon, volwassenenonderwijs). Zij is tevens lid van de kerngroep en stuurgroep expertisenetwerk lerarenopleidingen aan Associatie Universiteit Gent, plaatsvervangend lid decretale stuurgroep Vlaanderen bij HBO5 en specifieke lerarenopleidingen en lid van kerngroep en stuurgroep voor praktijkonderzoek door lerarenopleiders. Mevrouw Mathieu levert regelmatig bijdragen aan congressen en heeft een aantal publicaties op haar naam staan. Voor deze visitatie heeft mevrouw Mathieu onze handleiding voor panelleden ontvangen en is zij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

- 1989 Aggregatie hoger secundair onderwijs - Universiteit Gent
- 1983 – 1986 Licentiaat Rechten - Universiteit Antwerpen
- 1982 – 1983 Kandidaat in de rechten - Universiteit Antwerpen UA

Werkervaring:

- 2008 – heden Adjunct-directeur, departementshoofd specifieke lerarenopleiding en lector afstandslernen specifieke lerarenopleiding - Het Perspectief
- 2007 – 2008 Directeur - Provinciaal centrum voor volwassenenonderwijs Mercator
- 2000 – 2007 Adjunct-directeur - Provinciaal centrum voor volwassenenonderwijs Gent
- 1999 – 2000 Praktijkassistent onderwijsvernieuwing – Ehsal, fiscale kliniek

Overig:

- Lid kerngroep en stuurgroep expertisenetwerk lerarenopleidingen - Associatie Universiteit Gent
- Plaatsvervangend lid decretale stuurgroep Vlaanderen - HBO5 en specifieke lerarenopleidingen
- Lid kerngroep en stuurgroep - Praktijkonderzoek door lerarenopleiders

Publicaties:

- Mathieu Griet en Natalie Pareja Roblin: Lio en praktijkonderzoek: een goed huwelijk, in Essays over de lerarenopleiding en de toekomst van lerarenopleidingen, Academia Press, 2013
- Mathieu Griet en De Guchtenaere Dominique: "Gecombineerd onderwijs Italiaans en Spaans binnen het provinciaal centrum voor volwassenenonderwijs Gent", ICT en onderwijsvernieuwing, 14 januari 2007, p. 41- p. 64

Congresbijdragen:

- Voorstelling onderzoeksresultaten Ipadproject in samenwerking met Jo Tondeur en Natalie Pareja Roblin (Ugent), ISATT, 2013
- Tablets in Onderwijs: International teacher training conference Velon- Velov, Groningen, 2013
- "E- learning – 5 jaar of good practice": International teacher training conference Velon-Velov, 2012
- "E-learning – good practice": Windesheim Nederland, 2011

Mevrouw drs. I. van der Woude

Mevrouw Van der Woude is ingezet vanwege haar deskundigheid op het gebied van primair onderwijs. Zij is werkzaam als lid van het managementteam en onderwijskundig beleidsmedewerker bij Gemeente Hoogezand-Sappemeer.

Mevrouw Van der Woude is verantwoordelijk voor de uitvoering van het bovenschools management van 12 scholen voor openbaar onderwijs, waaronder het voeren van ontwikkelingsgesprekken met schooldirecteuren; adviseren op de beleidsterreinen onderwijs, passend onderwijs, personeel en organisatie, kwaliteitszorg en communicatie; voorbereiden en ontwikkelen van beleid, ontwikkelen strategisch beleidsplan. Daarnaast is zij lid van het netwerk PO-raad Innovatie en ICT en het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs PO 20.01. Voor deze visitatie heeft mevrouw Van der Woude onze handleiding voor panelleden ontvangen en is zij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

- 2003 – 2005 Strategisch Human Resource Management - Schouten & Nelissen
- 1992 – 1996 Onderwijskunde - Rijksuniversiteit Groningen
- 1985 – 1991 Nederlands-Aardrijkskunde - Nieuwe Lerarenopleiding Ubbo Emmius Groningen

Werkervaring:

- 2001 – heden Lid managementteam / onderwijskundig beleidsmedewerker - Gemeente Hoogezand-Sappemeer, afdeling onderwijs, economie en werk
- 1998 – 2001 Onderwijskundig adviseur – Metrium, onderwijsdienstverlening, afdeling Bestuurs- en Managementondersteuning – Leeuwarden / Groningen
- 1997 – 1998 Docent volwasseneneducatie - Penitentiare Inrichting “De Noordsingel” Rotterdam
- 1996 – 1997 Freelance onderzoeker - OSG H.N. Werkman-college, Groningen
- 1996 Docent aardrijkskunde - OSG Comeniuscollege, Stadskanaal
- 1996 Interviewer / testleider - GION, Groningen
- 1995 – 1996 Docent Voortgezet Speciaal Onderwijs - Simon van Hasselt, Groningen
- 1993 – 1995 Onderzoeksassistent - Hanzehogeschool Groningen
- 1993 – 1994 Docent Nederlands - Humanitas
- 1991 – 1992 Docent aardrijkskunde - Scholengemeenschap De Nieuwe School Groningen

Overig:

- Lid - Netwerk PO-raad “Innovatie en ICT”
- Lid - Samenwerkingsverband Passend Onderwijs PO 20.01

De heer C. van Drieberge

De heer Van Drieberge is ingezet als studentlid. Hij volgt de opleiding Academische Pabo aan Hogeschool van Arnhem en Nijmegen en Radboud Universiteit Nijmegen. Daarnaast is hij lid van de opleidingscommissie. De heer Van Drieberge is representatief voor de primaire doelgroep van de opleiding en beschikt over studentgebonden deskundigheden met betrekking tot de studielast, de onderwijsaanpak, de voorzieningen en de kwaliteitszorg bij opleidingen in het domein. Voor deze visitatie is de heer Van Drieberge aanvullend individueel geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

- 2011 – heden Academische Pabo (Pabo en Pedagogische Wetenschappen) – Hogeschool van Arnhem en Nijmegen en Radboud Universiteit Nijmegen

Overig:

- 2013 – heden Voorzitter - Studentendebatvereniging Trivium

Mevrouw C.M.F. Bomhof MOC

Mevrouw Carry Bomhof is ingezet als NQA auditor. Mevrouw Bomhof beschikt over ruime ervaring met visitaties in de sector volkshuisvesting, waar zij als secretaris en visitor het visitatieproces bij woningcorporaties veelvuldig heeft meegemaakt. Mevrouw Bomhof heeft in 2013 deelgenomen aan de NVAO-training en zij is gecertificeerd secretaris.

Opleiding:

2009 – 2011	Masteropleiding Organisatiecoaching, Haagse Hogeschool
2007 – 2008	Post-HBO leergang coaching. Pro-Education Amsterdam, opgeleid tot erkend coach!
2002 – 2003	Post-HBO opleiding VO management, Pro-Education Amsterdam
1976 – 1984	Franse Taal en Letterkunde (Kandidaats behaald aan de VU), gevolgd door Algemene Taalwetenschap aan de UVA
1970 – 1976	VWO Snellius Lyceum, Amstelveen

Werkervaring:

2013 – heden	Netherlands Quality Agency, auditor
2010 – heden	Visitor Raeflex
2003 – heden	Secretaris Raeflex
1995 – heden	Zelfstandig adviseur gericht op de ondersteuning en begeleiding van veranderingsprocessen bij maatschappelijke ondernemingen in het algemeen en woningcorporaties in het bijzonder
1985 – 1995	Stafmedewerker woningbouwvereniging Goede Stede te Almere, bewonersparticipatie, beleidsontwikkeling en communicatie
1982 – 1985	Secretaris Bewonersvereniging Uilenstede
1980 – 1984	Algemeen Bestuurslid SSH-VU

Bijlage 4: Bezoekprogramma

Tijdstip	Thema	Deelnemers (6 tot 8)
09.30-10.30	Ontvangst en voorbereiding	Klaske Jellema-van der Meulen (afdelingshoofd Pabo) Jantine Kuijpers (opleidingscoördinator) Ton Diepeveen (directeur Instituut Educatie en Communicatie)
10.30-11.00	Presentatie van maximaal 20 minuten door opleiding waarin zij zich positioneert ten aanzien van gemaakte keuzes, stand van zaken en openstaande wensen & voornemens. Het panel kan toelichtende vragen stellen.	Management en docententeam Pabo
15.30-16.15	Inhoud, gehele opleiding	Cynthia van Zandvoort (student jaar 1) Doáa Abdul Hussain (student jaar 1) Hanneke Smit (student jaar 1) Jasper Wijnja (student jaar 2) Wilco Scholtens (student jaar 2) Jasper Willemsen (student jaar 3) Roos Mantel (student jaar 3) Irene Heuven (student verkort traject)
16.30-17.15	Inhoud, gehele opleiding	Sjoeke Faasse (docent, lid Kenniskring Lectoraat) Henkjan de Haan (docent, teamleider jaar 2) Anja Morsink (docent, teamleider jaar 1) Age Wesselius (docent, coördinatie organisatie regulier) Linda Holt (docent, lid opleidingscommissie) Sippi de Boer (docent, coördinator Pabo op Maat & Afstand) Guido Holvast (docent, lid toetscommissie)

Dag 2

Tijdstip	Thema	Deelnemers (6 tot 8)
09.45-10.15	Inhoud, programma & toetsing (Alumni en afstudeerders)	Robin de Vries (alumnus) Anton Span (alumnus, afstudeerwerk) Jeannette Yntema (alumnus, afstudeerwerk) Fernanda Akkerman (alumnus, afstudeerwerk) Jildau Sierksma (afstudeerder, praktijkonderwijs) Joyce Maas (alumnus) Eva Catharina van der Meulen (alumnus verkort)
10.30-11.15	Inhoud, toetsing & afstuderen	Berber Greven (afstudeerbegeleider) Anja Morsink (afstudeerbegeleider) Irmgard den Hollander (teamleider jaar 3 en 4, afstudeerbegeleider) Frans Hiddink (afstudeerbegeleider) Dolf Strik (docent) Hennie Zwart (directeur OBS Wassenberghskoalle) Eltjo Dijk (directeur OBS Maskelyn, werkplekcontactpersoon) Arjenne van der Zee (veldassessor, leerkracht OBS De Opslach)
11.30-12.15	Inhoud & aan inhoud gerelateerde processen: aansturing	Ton Diepeveen (directeur Instituut Educatie en Communicatie) Klaske Jellema-van der Meulen (afdelingshoofd Pabo) Jantine Kuijpers (opleidingscoördinator)
13.15-14.15	Inhoud & aan inhoud gerelateerde processen: borging	Irmgard den Hollander (voorzitter toetscommissie, voorzitter Examencommissie) Guido Holvast (lid toetscommissie) Janneke Ytsma (werkveldcontactpersoon, intern begeleider Proloog) Erwin Eeftink (voorzitter opleidingscommissie) Sippi de Boer (coördinator Pabo op Maat & Afstand, secretaris examencommissie) Jantine Kuijpers (opleidingscoördinator)
16.30-17.00	Laatste gesprek opleidingsmanagement en terugkoppeling bevindingen	Klaske Jellema van der Meulen (afdelingshoofd) Jantine Kuijpers (opleidingscoördinator) Ton Diepeveen (directeur Instituut Educatie en Communicatie)

Bijlage 5: Bestudeerde documenten

Naast de Kritische Reflectie heeft het panel de volgende documenten bestudeerd

0	BASISINFORMATIE	
0.1	IEC Visie 2011 2015 2017	
0.2	IEC Duiding programmalijnen 2011	
0.3	IEC PDCA cyclus	
0.4	PABO Onderwijsbeleidsplan ²	
0.5	PABO Overzicht Projecten ²	
0.6	PABO Contacten werkveld ²	
1	BEOOGDE EINDKWALIFICATIES	Standaard 1 - Eindkwalificaties
1.1	LAN Bekwaamheidseisen Onderwijspersoneel 2006	
1.2	LAN Schema Dublin descriptoren en SLB competenties	
1.3	LAN Nederlands kwalificatieraamwerk Hoger Onderwijs	
1.4	LAN Voorstel bekwaamheidseisen	
1.5	IEC Invulmatrix programmalijnen 2013	
1.6	PABO Competentieboek ²	
1.7	PABO Eindkwalificatiematrix	
1.8	PABO Implementatie landelijke kennisbases ²	
1.9	PABO Landelijke kennisbases	
2	PROGRAMMA	Standaard 2 - Oriëntatie Standaard 3 - Inhoud programma Standaard 4 - Vormgeving programma Standaard 5 - Instroom Standaard 6 - Studielast Standaard 7 - Omvang en duur
2.1	PROGRAMMA - BELEID	
2.1.1	PABO Onderwijsbeleidsplan ²	
2.1.2	PABO Leerlijn onderzoek ²	
2.1.3	PABO van Pabo verkort naar M&A-programma ²	
2.1.4	PABO Studentenstatuut en OER ²	
2.1.5	PABO Reglementen 2014-2015	
2.2	PROGRAMMA - UITVOERING	
2.2.1	PABO Leerlijnschema	

2.2.2	PABO Structuur van de opleiding	
2.2.3	PABO Jaarrooster	
2.2.4	PABO Leerplanschema 2013-2014 2014-2015 ²	
2.2.5	PABO Literatuurlijst ²	
2.2.6	PABO OE en TE curriculum regulier ²	
2.2.7	PABO OE en TE curriculum M&A ²	
2.2.8	PABO Informatieboekje Pabo 1 Opleidingsbekwaam	
2.2.9	PABO Informatieboekje Pabo 2 Basisbekwaam	
2.2.10	PABO Informatieboekje BO Basisbekwaam	
2.2.11	PABO Informatieboekje Minor 1 Werkplekbekwaam	
2.2.12	PABO Informatieboekje Minor 3 Startbekwaam	
2.2.13	PABO Supervisiegeds Startbekwaam	
2.2.14	PABO LiO handleiding	
2.2.15	PABO Stageinformatieboekje Stage 2013-2014 2014-2015	
2.2.16	PABO Stagekalender 2013-2014 2014-2015	
		³ https://educator.nhl.nl/
		³ http://elo.nhl.nl/
3	PERSONEEL	Standaard 8 - Personeelsbeleid Standaard 9 - Kwalificaties personeel Standaard 10 - Omvang personeel
3.1	PERSONEEL - BELEID	
3.1.1	NHL HRM beleidsplan 2012-2016 ²	
3.1.2	NHL HRM instrument coaching, begeleiding, beoordeling ²	
3.1.3	PABO Personeelsplan ²	
3.1.4	PABO Scholingsplan	
3.2	PERSONEEL - UITVOERING	
3.2.1	PABO Taakbelasting	
3.2.2	PABO Overzicht docenten ²	
3.2.3	PABO CV's	
3.2.4	PABO Examinatoren 2013-2014 2014-2015	
4	VOORZIENINGEN	
4.1	PABO Collectieprofiel mediatheek	
4.2	PABO Alterierlandschap Vaklokaal M&W	

4.3	PABO Profiel van de tutor	
5	KWALITEITSZORG	
5.1	KWALITEITSZORG - BELEID	
5.1.1	PABO Kwaliteitsplan ²	
5.1.2	PABO Jaarplan	
5.2	KWALITEITSZORG - UITVOERING	
5.2.1	PABO Managementinformatie intranetsite ³	
5.3	KWALITEITSZORG - OVERLEG	
5.3.1	PABO Coördinatoren, tutoeren en werkgroepen	
5.3.2	PABO Examencommissie jaarverslag 2011-2012 2012-2013	
5.3.3	PABO Kwaliteitszorgcommissie 2012-2013 2013- 2014	
5.3.4	PABO Opleidingscommissie 2012-2013 2013- 2014	
5.3.5	PABO Teambijeenkomsten & scholing	
5.3.6	PABO Toetscommissie	
5.3.7	PABO Coördinatorenoverleg	
5.3.8	PABO Werkveldcontactpersonen overleg	
5.4	KWALITEITSZORG - EVALUATIES	
5.4.1	PABO Rapportage MTO 2013	
5.4.2	PABO Verbeterplan MTO 2013	
5.4.3	PABO Factsheet NSE 2013	
5.4.4	PABO Rapportage NSE 2013	
5.4.5	PABO Verbeterplan NSE 2013	
5.4.6	PABO Rapportage rondetafelgesprekken 2012-2013 2013-2014	
5.4.7	PABO Rapportage periode enquêtes 2013-2014	
5.4.8	PABO Rapportage enquête stagebegeleiding 2013-2014	
5.4.9	PABO Rapportage alumni enquête 2013-2014	
5.4.10	PABO Rapportage werkveldenquête 2013-2014	
5.5	KWALITEITSZORG - ACCREDITATIE	
5.5.1	PABO Rapportage midterm audit 2012	
5.5.2	PABO Verbeterplan midterm audit 2009-2014	
5.5.3	PABO Kritische reflectie 2014 ²	
	TOETSING EN EINDNIVEAU	
6.1	TOETSING EN EINDNIVEAU - BELEID	
6.1.1	PABO Toetsplan ²	
6.2	TOETSING EN EINDNIVEAU - UITVOERING	
6.2.5	PABO LiO handleiding 2012-2013 2013-2014 2014-2015 ²	
6.2.6	PABO Informatieboekje profileringsminor 3 ²	

Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken

Hieronder een overzicht van de studenten van wie het panel de afstudeerwerken heeft bestudeerd. Conform de regels van de NVAO zijn alleen de studentnummers opgenomen.

149918
96773
195421
197246
246492
189502
148571
288535
91415
89481
196509
161969
115304
139890
218464

Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid

Netherlands Quality Agency

Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie

Betreffende de visitatie van de opleiding:

Opleiding tot leraar Basisonderwijs

Instelling: NHL Hogeschool

Visitatie datum: 23 en 24 september 2014

Ondergetekende: *M. Jellema - van de Meulen*

vertegenwoordigend het management van de genoemde opleiding,

in de functie van: *afdelingshoofd*

verklaart hierbij dat alle informatie ten behoeve van de visitatie van de genoemde opleiding in volledigheid en correctheid ter beschikking wordt gesteld, *waaronder informatie over alternatieve afstudeerroutes die momenteel en/of gedurende de afgelopen 6 jaar (hebben) bestaan*, zodat het visitatiepanel tot een op juiste feiten gebaseerde oordeelsvorming kan komen.

Handtekening:

Datum:

1-09-2014